

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

**Filozofická fakulta
Ústav českých dějin**

**Alena NĚMCOVÁ
IV. ročník – prezenční studium**

Obor: historie

**H. J. BEYER a filozofická fakulta Německé
univerzity v Praze v letech 1939 –1945**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Dr. Michal Svatoš

PRAHA 2007

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne 7. dubna 2007

.....

Děkuji dr. Michalu Svatošovi za odborné vedení bakalářské práce, poskytování rad a materiálových podkladů a dr. Janě Rattayové za poskytnutí archivních materiálů k práci.

H. J. BEYER and the Faculty of Philosophy and Arts, German University in Prague 1939- 1945

The achievement of my bachelors work is to describe the changes in the German Charles University in Prague during the second world war. The main topics that I am to describe are personal changes either racial clean outs or the slower and less dramatic changes because of political reliability to the Germans.

I am also going to write about the new subjects that were entered because of the new political climat.

I will describe these with help of H. J. BEYER, who, being collaborator of SD, was an interesting example of young and ambitious teacher, who did not hesitated and took all the advantages, that the new systém at the University offered to a politicaly loyal person like him.

He uses his position to discredit those of his colleagues, that could threaten his career.

Obsah:

Titulní strana.....	1
Čestné prohlášení.....	2
Obsah.....	3
Úvod.....	4- 5
Vývoj NU v Praze 30.léta- 1945.....	6- 19
Beyer- životopis.....	20- 25
Jak Beyer zasahoval do běhu FF NKU:	
Personální spory a udání.....	26- 36
Heydrichova nadace.....	38- 44
Nové obory	45- 46
Závěr.....	47- 48
Prameny a použitá literatura.....	49- 50
Seznam zkratk.....	51
Seznam příloh.....	52
Přílohy.....	53- 64.
Poznámky.....	65

Úvod:

Cílem mé bakalářské práce je popsat změny, které se udály na Německé Karlově univerzitě během druhé světové války se zaměřením na filozofickou fakultu této univerzity.

Období druhé světové války považuji za nesmírně zajímavé a důležité, protože myslím, že přes 60 let které uplynuly od jejího konce stále ovlivňuje současnost a dějiny Karlovy univerzity jsou tématem, které přirozeně zajímá každého, kdo má s pražskou univerzitou něco společného.

Mezi hlavní změny, které budu popisovat, patří personální změny ať už rasové čistky v počátcích německé okupace, nebo postupné nahrazování politicky nespolehlivých vyučujících spolehlivými z Říše. Dále se budu věnovat novým oborům, které byly v souvislosti se změnou politického klimatu zaváděny na NKU a chci popsat i okleštění akademických svobod a závislost univerzity na vládnoucích složkách státu.

Všechny tyto změny budu popisovat s pomocí osoby H. J. BEYERA, který je zajímavým příkladem ambiciózního mladého vyučujícího, který se nerozpakuje využít všech výhod, které nový systém pro politicky uvědomělého člověka skýtá.

BEYER je ideálním průvodcem po NKU, protože se více či méně zapojil do všech nastíněných změn.

Jako spolupracovník pražské služebny SD sehrál důležitou úlohu v personální politice NKU. BEYER přišel do Prahy až roku 1942, takže už se nemohl zapojit do arizačních čistek, ty už měla pražská NKU dávno za sebou, spory do nichž se zapojí BEYER už ukazují

odstraňování politicky vlašných lidí, přátel obětí arizačních čistek a samozřejmě i odstraňování ambiciózních lidí, kteří by mohli být BEYEROVI konkurencí v akademické kariéře. Svými posudky na své kolegy ovlivňoval jejich odvolání na frontu, později, jako děkan FF, ovšem dosazený s podporou SD, mohl přímo ovlivňovat vysokoškolskou politiku.

Jako odborník na národnostní otázky je i ideálním průvodcem po problematice nových oborů. Sám jako vedoucí katedry Národy a národnosti, i jako vedoucí činitel Nadace Reinharda HEYDRICHA, která se soustředila na rasový a národnostní výzkum a sdružovala podobně zaměřené odborníky.

Nejdříve tedy popíšu vývoj Německé univerzity od 30. let do roku 1945. Budu se věnovat obecným záležitostem, které se týkaly celé univerzity i dění na filozofické fakultě- systémové změny ve vedení univerzity, ztráta možnosti samostatného jednání rektora atd.. Dalším bodem bude stručné seznámení s BEYEROVÝM životopisem a v dalších kapitolách popíšu jak BEYER zasahoval do běhu NKU. Hlavními body mého zájmu budou personální spory, do nichž se zapojil, aby z pověření SD univerzitu vyčistil od politicky nespolehlivých jedinců, nově vzniklá Heydrichova nadace, centrum ideologicky zaměřeného bádání, jejíž vedoucím představitelem byl a nové obory zaváděné na FF NKU související s nacistickou ideologií.

Výsledkem by měl být obraz, jak se filozofická fakulta změnila po začlenění do říšského systému školství a zejména po roce 1942, kdy do Prahy přišel H. J. BEYER.

Vývoj Německé univerzity v Praze ve 30.letech – 1945

Německá univerzita v Praze fungovala už od počátku třicátých let jako kulturní a vědecká podpora Henleinovy Sudeten Deutsch Partei (SDP). Jakousi zastřešující organizací, která sdružovala německé nacionální spolky, například Bund der Deutschen, Deutscher Kulturverein ale i vědecké instituce včetně NU byla Společnost pro lidovou osvětu. Vůdčí osobností a předsedou této společnosti byl germanista prof. E. GIERACH, po jeho odchodu do Mnichova pak prof. H. CYSARZ.¹

Centrálou, která zajišťovala a koordinovala vědecký styk německých badatelů z ČSR, Polska a Pobaltí byla v roce 1933 založená Nord und Ostdeutsche Forschungsgemeinschaft.

V červnu 1938 byl na NU znovuzaložen NS- Studentenbund, který byl rozpuštěn roku 1933 po zákazu DNSAP.

Během září 1938 odešlo ve strachu z protiněmeckých nálad množství vyučujících NU z Prahy. Větší uskupení uprchlíků se sešlo ve Vídni, okolo historika W. WEIZSÄCKERA, druhé centrum, pod záštitou bývalého rektora NU SAN NICOLA bylo v Mnichově. Sem patřil například lékař O. GROSSER. Tito vyučující jednali o další budoucnosti NU, navrhli dokonce přeložení univerzity do sudetského prostoru, tedy v té době již do Říše. Mezi nejvážnější kandidáty patřil Liberec/ Reichenberg jako kulturní i politické centrum Sudet . Tento návrh byl však nakonec zamítnut.

Další významnou zářijovou událostí v běhu univerzity bylo jmenování nového rektora NU, pedagoga Ernsta OTTY. Ten byl ovšem ve velmi obtížné situaci, protože ještě na začátku října byla část vyučujících mimo Prahu a začínající semestr neměl kdo učit.

OTTA se snažil povolat chybějící vyučující do Prahy, narazil ale na odpor SDP, která uprchlíkům doporučila nevracet se. Nakonec přišlo povolení k návratu do Prahy z mnichovské centrály a naprostá většina vyučujících se na začátku listopadu vrátila do Prahy.

Na říšských univerzitách platil zákaz studia židovských studentů oficiálně od roku 1938, i když antisemitské čistky probíhaly už od vyhlášení Norimberských zákonů v roce 1935. Arizace pražské NU probíhala po vzoru říšských univerzit ještě před 15. březnem. Vedle rasových čistek studentstva i profesorského sboru dochází i k perzekuci vyučujících, kteří udržovali s židovskými profesory přátelské vztahy. Na uvolněná místa po rasově nevhodných vyučujících byli povoláváni zejména spolehliví vyučující z Říše, což s nelibostí nesli sudetoněmečtí členové profesorského sboru.²

Už po březnové okupaci a vzniku Protektorátu na pražské NU po vzoru říšských univerzit vzniklo nové rozdělení vysokoškolské správy. Vyučující byli sdruženi v organizaci Svaz docentů (Dozentenbund), kromě docentů do svazu patřili samozřejmě i profesoři a asistenti. Vedoucího Svazu docentů jmenoval ministr školství po dohodě s rektorem univerzity. Svaz docentů jednal zejména o personální politice na NU.

Studenti měli svůj Studentenbund, který tvořili všichni zapsaní studenti německého původu.

Hlavním představitelem univerzity byl rektor, který ovšem nebyl volen, ale jmenován říšským ministrem pro vědu, výchovu a osvětu. Mezi jeho práva patřilo navrhnout ministrovi ke jmenování prorektora a děkany.

Poradním orgánem rektora byl Akademický senát, který se skládal z vedoucích Svazu docentů a Svazu studentů, prorektora, děkanů a

dvou dalších členů Svazu docentů, které povolával rektor.

V čele každé fakulty stál děkan, s fakultním výborem jako poradním orgánem.³

Dne 2. 8. 1939 podepsal A. HITLER rozhodnutí o převzetí německých vysokých škol v Protektorátě Čechy a Morava do říšské správy. Tímto dokumentem byla Německá univerzita v Praze s pražskou a brněnskou německou technikou zařazena od 1. 9. 1939 do říšské správy. Bylo změněno i jméno univerzity, z Německé univerzity (platné od roku 1920) na Německou Karlovu univerzitu, (Deutsche Karls-Universität), čímž se univerzita opětovně přihlásila k dědictví slavné středověké školy. Na konci měsíce srpna došlo k převzetí historických univerzitních insignií v budově protektorátního ministerstva školství.⁴

V čele Svazu docentů působil profesor biochemie Konrad BERNHAUER, který se fakticky jako nejmocnější osoba univerzity dostal s rektorem OTTOU do sporu o jmenování nových děkanů jednotlivých fakult, jež sice bylo v kompetenci rektora, slovo vůdce Svazu docentů přitom však mělo přinejmenším stejnou váhu. Slavnostní převzetí univerzity do říšského svazku se konalo 4. 11. 1939. V tomto okamžiku již vedení Německé univerzity vypadalo jinak. Na místa původních děkanů, kteří byli z různých důvodů pro nacistický režim nepřijatelní (říšskému protektorovi byly Konradem BERNHAUEM uvedeny následující důvody nedůvěry ke stávajícímu vedení: v případě děkana přírodovědecké fakulty TROJANA obecné důvody, děkana lékařské fakulty RIHLA organizační neschopnost, děkana právnické fakulty HOYERA jeho dřívější vztah k vyučujícím židovského původu, děkana filozofické fakulty K. M. SWOBODY pozdní rozvod manželství se židovkou),

nastoupili ještě k 1. 9. 1939 na filosofickou fakultu Ernest SCHWARZ (jehož musel OTTO velmi tvrdě prosazovat proti Svazu docentů, který požadoval jmenování Heinze ZATSCHKA), na právnickou Wilhelm WEIZSÄCKER, na lékařskou Hermann KNAUS (rovněž proti vůli Svazu docentů), na přírodovědecké Viktor CZURDA (od roku 1941 užíval jména DENK) a na teologii Johann LACHMANN.

Další z navrhovaných změn byla idea vytvoření tzv. universální vysoké školy. Mělo jít o spojení Německé Karlovy univerzity s německou technikou pod označením „Německá Karlova Universita a Technická vysoká škola v Praze“ (Deutsche Karls-Universität und Technische Hochschule in Prag). Toto učení mělo mít šest fakult – duchovnědnou, přírodovědnou, právnickou a státovědnou, zdravotnickou, stavebněvědnou a energovědnou. Tento návrh Svazu docentů ale neměl v Berlíně potřebnou podporu a byl zamítnut.

První kontakt pražských studentů s válkou nastal již v červnu 1939 s povoláním do bojů v Polsku. V dalších letech se povolávání studentů k wehrmacht stalo běžnou součástí akademického života na všech říšských univerzitách. Následné snižování počtu posluchačů bylo problémem, který ovlivňoval výuku až do konce války.

28. října byl na protiněmecké demonstraci zraněn student Jan Opletal, který později svým zraněním podlehl. Jeho pohřeb proběhl v duchu odporu proti okupantům, čehož nacistické úřady využily k deportacím a popravám studentů a uzavření českých vysokých škol na celém území Protektorátu. Původně mělo jít o opatření na tři roky, později bylo prodlouženo na neurčito.

Rektor OTTO se po sporu o personální obsazení funkcí děkanů ocitl

v nemilosti a od podzimu roku 1939 se hledal jeho nástupce, který by dovršil reorganizaci NU. Volba padla na prof. Wilhelma SAUREHO.

Do Prahy přišel počátkem roku 1940 z univerzity v Göttingenu v hodnosti SS – Standartenführera (plukovník), a se zkušeností specialisty na otázky zemědělského osídlení v Rasovém a osidlovacím úřadě SS (Rassen- und Siedlungshauptamt SS – RuSHA). SAURE zamýšlel vytvořit z pražské univerzity centrum pro národnostní výzkum tzv. východního prostoru.

Brzy po svém nástupu požádal říšského ministra pro vědu o souhlas zřídit v Praze při univerzitě Společenství pro výzkum jihovýchodní Evropy (Südosteuropäische Forschungsgemeinschaft) a byl jmenován zvláštním pověřencem říšského prorektora pro slovanská vědecká zařízení (Sonderbeauftragte des Reichsprotektors für die slawischen wissenschaftlichen Einrichtungen).

V duchu představ nového rektora byla v první řadě reformována slavistická studia, rasový výzkum a o nové obory doplněna právnícká a filozofická studia.

SAUREHO jmenování rektorem přililo olej do ohně a podpořilo nespokojenost sudetoněmeckých vyučujících s personální situací na NKU. Přestože Praha žádala o povolávání zejména profesorů a docentů ze sudetského prostoru, na NKU byli rozhodnutím říšského ministerstva zaměstnáváni profesori z říšských univerzit. Ministerstvo se tímto opatřením zřejmě snažilo vytvořit na NKU spolehlivější sbor vyučujících, nekompromitovaných známostmi s židovskými profesory. Tento vleklý vnitřní spor vedl k odchodu profesora W. WEIZSÄCERA z právnické fakulty a historika H. ZATSCHKA do Vídně. Oba se do Prahy vrátili až po odchodu W. SAUREHO v roce 1943.

1.dubna 1940 byla pro dohled nad vysokými školami zřízena funkce

kurátora německých vysokých škol v Praze. Šlo o další zásah do zbytků univerzitní autonomie. Univerzitní rektor směl s říšským ministerstvem pro vědu komunikovat pouze prostřednictvím osoby kurátora, ten měl dále na starosti dohled nad finančním hospodářstvím a majetkem a vnější správu ústavů, seminářů a klinik a konečně právní zastupování univerzity i techniky. Tento úřad byl svěřen K. A. FISCHEROVI z bavorského ministerstva školství. Nedlouho po svém nástupu do funkce se dostal do konfliktu se rektorem ohledně svých pravomocí. Konkrétně šlo o postup při obsazování míst asistentů. Rektorovy stížnosti na nového kurátora neustávaly, pro uklidnění situace byl tedy FISCHER v lednu 1942 nahrazen bonnským kurátorem Gustavem EHRLICHEM.

Po vyklizení Pobaltí se na pražskou univerzitu dostali noví vyučující, zejména mezi nimi vyčnívá Rudolf HIPPIUS, odborník na psychologii, který v Praze vedl Ústav pro sociální a národní psychologii. V Praze navázal na svou dřívější práci a zkoumal, jak podíl německé krve ovlivňuje charakterové vlastnosti Čechů. Svou práci později rozvinul jako spolupracovník H. J. BEYERA v Nadaci Reinharda Heydricha.

Pro potřeby německé univerzity byly v březnu 1940 zabrány prostory uzavřených českých vysokých škol. Nejvýznamnější úloha byla přisouzena budově filozofické fakulty na dnešním náměstí Jana Palacha- stala se „domem německých vysokých škol“. V prvním patře sídlil rektorát NKU, děkanát lékařské fakulty, děkanát filozofické fakulty a čítárny studentů, druhém patře bylo sídlo vedení Svazu docentů a Svazu studentů a děkanáty právnické fakulty a přírodovědecké fakulty. Ve třetím patře sídlila Německá akademie věd v Praze. Německé univerzitě připadly i budovy v Celetné ulici, které zabrala hlavně právnická fakulta.

27. 9. 1941 nahradil v úradě říšského protektora Konstantina von Neurath SS- Obergruppenführer Reinhard HEYDRICH. Jeho kritice místních poměrů se nevyhnula ani NKU. Toto negativní hodnocení dalo zřejmě podnět k demisi W. SAUREHO. (Ten však již k 1. 10. 1942 získal jako německý hostující profesor uplatněné v Bratislavě). SAUREMU byla předhazována špatná personální politika – odchody spolehlivých nacionálně socialistických profesorů z Prahy (WEIZSÄCKER, ZATSCHEK) a necitlivost k sudetoněmeckému elementu. Navíc si ctižádostivý rektor díky svým věčným sporům s kurátorem zneřátoval i říšské ministerstvo pro vědu.

Po SAUREHO demisi v březnu 1942 bylo rozhodnuto o ustanovení komisařského rektora na dobu jednoho roku. Po tuto dobu měl být hledán a nalezen vhodný nástupce. Komisařským rektorem NKU byl jmenován tehdejší rektor německé techniky Alfred BUNTRU. Prof. Buntru působil jako rektor německé techniky v Praze už ve třicátých letech, poté působil jako děkan stavební fakulty a později jako rektor technické vysoké školy v Cáchách a do Prahy se znovu vrátil roku 1937. Agendu univerzity měl místo něho spravovat prorektor a děkan filozofické fakulty, jazykovědec Erich HOFMANN.

V době, kdy byl BUNTRU jmenován komisařským rektorem německé univerzity, přišel do Prahy Hans Joachim BEYER a začal budovat svou univerzitní kariéru. Už v létě se naplno věnuje přípravám Heydrichovy nadace, instituce, která má rozpracovat SAUREHO myšlenku o studiu východoevropského prostoru při pražské NKU.

V druhé polovině roku 1942 se poprvé začalo vážně uvažovat o

uzavření nebo o omezení provozu některých vysokých škol a univerzit. Prvním důvodem k podobným plánům byly vojenské odvody celé řady vyučujících a studentů na frontu, později se staly reálnou hrozbou letecké nálety spojenců, které se nevyhnuly ani univerzitním budovám ve staré říši. Pražské NKU se sice nálety vyhnuly, počty odvedených vyučujících i studentů však postupně i zde začaly ohrožovaly samotný průběh výuky. Nejvíce se tato situace projevila na lékařské fakultě, odkud bylo povoláno nejvíce vyučujících přímo na frontu.

Pro podpoření bojovného ducha vojáků a zlepšení jejich kulturně politického rozhledu působili univerzitní učitelé i v týlu, kde pro řadové vojáky i pro školy SS pořádali přednáškové cykly, které měly příslušníky wehrmacht i SS seznámit s geografickým, politickým a ekonomickým prostředím obsazovaných či dobývaných zemí. Na takovéto přednášky byli samozřejmě zváni jen naprosto spolehliví vyučující s pevným nacistickým postojem. Později se zvratem na východní frontě a katastrofě u Stalingradu se hlavním úkolem těchto přednášek stalo udržovat v německých vojácích optimismus a víru ve vítězství.

Tyto přednášky měly za úkol i udržovat kontakt mezi studenty, kteří museli narukovat a univerzitním prostředím. Dalším prostředkem, který měl toto spojení udržovat byl tisk takzvaných Vojenských dopisů (Soldatenbriefe). S touto myšlenkou přišel v létě 1942 děkan právnické fakulty F. LAUFKE. Podle jeho představ měly být vytištěny výňatky z významných děl oboru a příspěvky členů profesorského sboru NKU, aby studenti mohli pokračovat ve svém studiu i na frontě. Na vzniku těchto vojenských dopisů se podílel i H. J. BEYER.

Konfliktní nálady sudetoněmeckých profesorů a jejich nespokojenost s personální politikou měla otupit snaha vedení

pražských vysokých škol o intenzivnější kontakt se sudetoněmeckým prostředím. Jednalo se zejména o spolupráci vyučujících se Sudetoněmeckým ústavem pro výzkum země a národa (Sudetendeutsche Anstalt für Landes – und Volksforschung), se sídlem v Liberci. Tento ústav měl tvořit jakýsi spojovací článek mezi pražskými vysokými školami a Sudetami, odkud pocházela většina pražských studentů. Největší důležitost byla přikládána historické komisi ústavu, kterou vedl prof. NKU W. WOSTRY. Na činnosti Sudetoněmeckého ústavu se podílela řada dalších významných profesorů NKU, včetně představitelů nových oborů jako byli K. THUMS a K. V. MÜLLER, kteří pracovali v komisi pro rasový a rodový výzkum.

V listopadu 1942 byl zrušen striktní zákaz studia českých studentů na německých vysokých školách z prosince roku 1939. Původní lhůta tří let na uzavření českých vysokých škol uplynula a bylo jasné, že nedojde k jejich opětovnému otevření. Českým studentům byl tedy umožněn zápis na vybraných vysokých školách v Říši – tedy ve spolehlivém prostředí a v žádném případě v Praze. Žadatel o studium musel být pečlivě prověřen a i toto potvrzení spolehlivosti platilo pouze jeden semestr. Na každého českého studenta měl na říšské škole dohlížet jeden říšský student. Pro české studenty byly otevřeny pouze obory lékařské, farmaceutické, technické a zemědělské. Odborné praxe směli Češi absolvovat výhradně na území staré říše.

Stále naléhavější problém nedostatku studentstva se rozhodlo řešit vedení univerzity zavedením takzvaných imatrikulací na dálku. K armádě rukovaly stále mladší ročníky, takže bylo umožněno maturantům, kteří byli odváděni na frontu, se

imatrikulovat na univerzitu na dálku. Studium těchto mladých vojáků bylo samozřejmě velice problematické a odehrávalo se v době dovolených.

Už od jara 1943 probíhala jednání o novém rektorovi NKU. BEYER prosazoval spolupracovníka z Heydrichovy nadace historika H. ZATSCHKA. Proti tomuto návrhu se postavil rektor BUNTRU a navrhl K. ALBRECHTA z lékařské fakulty a F. KLAUSINGA z právnické fakulty. Ten měl navíc podporu říšského ministerstva pro vědu. BEYER se svým vměšováním a podporováním sporů získal nepřátele i v Svazu docentů, takže jeho kandidát na rektora byl zamítnut a tuto funkci obsadil v listopadu 1943 Friedrich KLAUSING. Tak se KLAUSING už od počátku ve funkci rektora zařadil mezi BEYEROVY nepřátele. Aby se odmítnutí H. ZATSCHKA, podporovaného SD nejevilo příliš ostře, byl mu rektorský úřad přislíben na rok 1948, tedy na oslavu šestisetletého jubilea univerzity.

KLAUSING byl do Prahy povolán již roku 1940 z Frankfurtu, kde působil jako děkan na tamní univerzitě. Účastnil se první světové války, byl členem Stahlhelm a měl hodnost Standartenführera v SA.

Po celé období svého rektorátu se zabýval spory mezi vyučujícími především na právnické a filozofické fakultě, které podněcoval H. J. BEYER, který se opíral o SD i o vlivnou Nadaci Reinharda Heydricha.

KLAUSING se rozhodl omezit BEYERŮV vliv na univerzitě. Zpochybnil jeho roli při vzniku Nadace a obvinil BEYERA, že ukradl myšlenku na vznik takové instituce bývalému rektorovi W. SAUREMU. Dále se snažil podřídit Nadaci přímo svému vedení, jakožto rektorovi NKU. Tím by zbavil BEYERA mocného zázemí. Spory těchto dvou mužů ukončily až události ze srpna 1944.

V květnu roku 1944 otřásl pražským univerzitním životem zatčení a odsouzení mimořádného profesora matematiky na přírodovědecké fakultě NKU, E. MOHRA. MOHR byl viněn z protinacistických výroků a poslechu britského rozhlasového vysílání. Měl se dokonce hanlivě vyjadřovat o Adolfu HITLEROVI a německou vojenskou situaci vyhodnotit jako bezvýhodnou. 24. října 1944 byl odsouzen senátem lidového soudního dvora k smrti. Na přímělu několika MOHROVÝCH přátel mu byl trest změněn. MOHR měl být internován v matematickém oddělení SS – Institutu pro vojenský vědecký výzkum v koncentračním táboře Sachsenhausen, byl však deportován z Ploetzensee do káznice v Brandenburg, odtud do koncentračního tábora Buchenwald a konečně zpět do Ploetzensee, kde byl těsně před provedením rozsudku osvobozen postupujícími spojenci.

Ještě v polovině roku 1944 navrhli R. HIPPIUS a H. J. BEYER další rozšíření rasových studií. V tomto návrhu mělo jít o rozvoj oboru národní psychologie v rámci Heydrichovy nadace, a to obnovením katedry pro etnologii. Rektor tento návrh sice podpořil, ale k jeho realizaci nikdy nedošlo.

V létě roku 1944 došlo k mohutnému uzavírání německých univerzit. Důvodem bylo vážné poškození budov a ztráta vybavení univerzitních ústavů. Personální problémy se samozřejmě s pokračováním války ještě dále zhoršovaly. V létě 1944 padla za oběť náletům i Publikační služebna- východ, instituce sloužící východnímu výzkumu v rámci ministerstva pro obsazená územní A. ROSENBERGA. Pražská univerzita nabídla prostory, kde by mohla činnost ROSENBERGOVA ústavu pokračovat, ale tento přesun se nakonec neuskutečnil.

Zoufalou situaci vyvolanou postupem spojenců v červenci 1944

se snažila armáda zažehnat vyhlášením totální mobilizace. 1. září 1944 říšské ministerstvo pro vědu upřesnilo provedení totálního válečného nasazení na vysokých školách. Tento pokyn znamenal také zastavení imatrikulací. Pro totální válečné nasazení měli být využiti studenti a studentky, kteří studovali v letním semestru 1944 první až třetí ročník všech odborných zaměření s výjimkou studujících matematiky, fyziky, balistiky, techniky vysokých frekvencí a dálkových spojů. Nasazení byli studující vyšších semestrů práva, státovědy, národohospodářství, všech oborů filozofických fakult. Výjimku tvořili studující přírodovědy, zahraničních věd, zemědělství, architektury a teologie. Ze všech nasazených studujících směli školu dokončit jen ti, kteří měli studium skončit do 1. května 1945.

V celé Říši v důsledku tohoto opatření klesl počet studujících na méně než polovinu. To vedlo k uzavírání dalších vysokých škol a řada vysokých škol musela být sloučena.

V srpnu 1944 zasáhl pražskou Německou Karlovu univerzitu další šok. Druhý syn rektora KLAUSINGA, který působil na hlavním štábu armády, byl obviněn, že se podílel na neúspěšném atentátu na Adolfa Hitlera v červenci 1944. Do Prahy se tato zpráva dostala až 5. srpna 1944, kde byl uveřejněn seznam spiklenců, podílejících se na přípravách atentátu. Ale už na konci července poslal na NKU důvěrný dopis státní ministr FRANK. Doporučil v něm popírat jakékoli fámy na toto téma. KLAUSING podal 3. srpna demisi a přihlásil se k dobrovolnému odchodu na frontu. Bylo mu ale tlumočeno, že jedině dobrovolné zastřelení se zachrání jeho rodinu před smrtí. Den nato se rektor KLAUSING zastřelil ve své pracovně.

Jeho agendu oficiálně převzal prorektor Kurt ALBRECHT. Podle rozhodnutí univerzitního senátu se zástupci univerzity nesměli účastnit pohřbu ani nijak vyjádřit soustrast.

Kurt ALBRECHT se po tříměsíčním zastupování stal 2. listopadu 1944 rektorem NKU. ALBRECHT se habilitoval na univerzitě v Berlíně a odtud byl v roce 1940 povolán na pražskou univerzitu, kde působil jako profesor psychiatrie.

Z obsazení děkanátů na NKU je zřejmé, že do vedení univerzity se dostali lidé z okruhu H. J. BEYERA. Děkanem právnické a státněprávní fakulty byl jmenován Wilhelm WEIZSÄCKER, filozofické Hans Joachim BEYER, přírodovědecké Eugen BAMANN, lékařské Maximilian WATZKA. Děkanem teologické fakulty, jež stála mimo sféru politických zájmů, zůstal Wilhelm DIESSL. Vedení Svazu docentů připadlo A. Buntruovi a na univerzitě se do vedení této organizace dostal rasový hygienik Karl THUMS. Další BEYERŮV spolupracovník z Heydrichovy Nadace, Heinz ZATSCHEK, se stal členem akademického senátu, Rudolf HIPPIUS byl jmenován pověřencem vedoucích docentů na filozofické fakultě.

Pražská NKU sice byla koncem roku 1944 ve velmi svízelné situaci díky zoufalému nedostatku studentů i vyučujících, ale většina říšských univerzit byla v ještě horší situaci. Závažnou personální situaci pražské právnické fakulty měl řešit návrh z podzimu 1944 na sloučení právnické fakulty ve Vídni a v Praze. Vídenští profesori měli v podstatě doplnit sbor vyučujících v Praze. Toto rozhodnutí se však nakonec neuskutečnilo a obě právnické fakulty zůstaly uchovány samostatně.

V prosinci 1944 připravovalo vedení univerzity přidělení vyučujících k prvnímu a druhému sledu Volkssturmu. To byly místní jednotky používané hlavně k zákopovým pracím. Toto přidělení se týkalo pouze zejména vyučujících narozených před rokem 1894 a chlapců narozených 1928 a později. Byli do něj však zahrnuti i do té doby chránění prominentní vyučující, kteří se dokázali vyhnout

povolání na frontu. Ti byli zařazeni do druhého sledu, což znamenalo, že mají setrvat na svých pracovištích nejdélejší možnou dobu. Nejvíce takto ochráněných vyučujících měla filozofická fakulta. Šlo samozřejmě o BEYERA, jako děkana a vedoucího Heydrichovy nadace a jeho spolupracovníky z této instituce: K. V. MÜLLER, R. HIPPIUS, J. HANIKA.

Ještě 23. března 1945 odešlo poslední BEYEROVO hlášení o Náladách a postojích vysokoškolských učitelů zaslané prostřednictvím Sicherheitsdienstu K. H. FRANKOVI. BEYER si v tomto hlášení stěžuje na chování odpadlického spolku profesorů, kteří způsobili zamítnutí BEYEROVA přijetí do Německé akademie věd. Je zajímavé, že si tato organizace po dobu války udržela zvyk hlasovat o přijetí nového člena tajným hlasováním, což zřejmě umožnilo nepřijmout osobu, která měla tak výborné styky v SD. Dalším faktorem, který umožnil členům akademie se vzepřít neoblíbenému BEYEROVI byl fakt, že hlasování se konalo až v březnu 1945 a mnozí členové akademie si, na rozdíl od BEYERA připouštěli blížící se konec války.

Většina členů aktivistické skupiny shromážděných kolem Heydrichovy nadace Prahu opustila s německou armádou ustupující na západ, aby se dostali do amerického zajetí. Z vysokoškolských profesorů se před soudem ocitl pouze historik Josef PFITZNER, ale v souzen byl za své činy jako zástupce primátora města Prahy. Zejména organizace deportací českých studentů po 17. listopadu 1939. J. PFITZNER byl popraven v září 1945. V květnových dnech roku 1945 se zřejmě zastřelil na svém pracovišti poslední rektor Německé Karlovy univerzity v Praze, Kurt ALBRECHT.

To byl symbolický konec Německé Karlovy univerzity. Ta byla zrušena rozhodnutím prezidenta republiky zpětně k 17. listopadu 1939.

BEYER Hans Joachim Ludwig

- narozen 14. 6. 1908 v Lauenburgu, okres Geesthacht v Holštýnsku
- zemřel 1971 v Hannoveru
- odborník na národnostní otázky
- LS 1945 děkanem Filosofické Fakulty NKU v Praze
- SS – Hauptsturmführer
- zvláštní zplnomocněnec říšského protektora pro slovanská vědecká zařízení
- vedoucí činitel Nadace Reinharda HEYDRICHA

Rodiče: Albrech BEYER a Anna, rozená KÜHLOVÁ,

Manželka: Ingeburg Wilhelmina Anna Dora, rozená WOLFFOVÁ,
narozena 25. 5. 1908 v Bösingfeldu⁵

BEYER se narodil v rodině středoškolského profesora A. BEYERA. Po vchození obecné školy absolvoval čtyřletou školu v Hamburgu. V říjnu 1926 začal studovat dějiny, veřejné právo a národnostní otázky na filosofické fakultě, nejdříve v Hamburgu, poté v Grazu a posléze v Königsbergu. Vysokoškolská studia ukončil v únoru 1931. Po promoci byl činný v oboru tisku, přičemž se stále věnoval vědeckému rozboru národnostní otázky se speciálním zaměřením na východní Evropu. V březnu 1932 se oženil s Ingeburg Wolffovou. Po převzetí moci nacisty v roce 1933 působil jako odborník na národnostní otázky na pruském ministerstvu osvěty. Dne 1. dubna 1934 se stal docentem na vysoké škole pro budoucí profesory na budoucích ústavech ve svobodném městě Gdaňsku.⁶

Během svého působení v Gdaňsku napsal svoji první knihu „Výstavba a vývoj německého prostoru na Východě“ (Aufbau und Entwicklung des ostdeutschen Volksraumes).

BEYER vstoupil do NSDAP 1. 5. 1936. Po půlroce práce pro NSDAP se stal vedoucím vědeckého bádání v oboru německých menšin v zahraničí ve Stuttgartu. V této funkci byl ve styku s představiteli německých menšin v nejrůznějších zemích a získal tak rozsáhlé znalosti o síle německých menšin, jejich mentalitě a jejich poměru k Říši. Zároveň shromažďoval materiál, který pak v souhrnném vydání představoval „vědecké“ argumenty pro agresi do cizích zemí.

Jeho zkušenosti a vědomosti získané o německých menšinách mimo rámec nacistické Říše využívalo říšské vedení studentstva (Reichsstudenten führung) jehož byl BEYER od roku 1937 funkcionářem a to speciálně pro studentské otázky v jihozápadní Evropě. Rovněž byl členem Hlavního shromáždění svazu Němců v zahraničí (VDA – Verband für das Deutschum im Ausland).

BEYER byl zřejmě již v roce 1937 získán stuttgartskou služebnou SD ke spolupráci. Zřejmě z tohoto důvodu bylo v německé armádě pouze od 28. 8. 1939 do 8. 3. 1940 a to u 188. pěšího pluku. Po ukončení vojenské služby byl převzat nejvyšším bezpečnostním úřadem (RSHA) pro spolupráci s SD a zařazen v hodnosti SS – Obersturmführera (poručíka) na referát III B/III úřad. Tento referát se zabýval speciálně otázkou osvěty a výchovy. V době napadení Sovětského svazu se BEYER v rámci armádní skupiny Jih dostal do Kyjeva.

V době BEYEROVA působení v Kyjevě probíhalo jednání o jeho budoucím zařazení na filosofické fakultě v Poznani, kde měl převzít katedru pro národnostní otázky.

Na počátku února 1942 na poradě u Heydricha bylo rozhodnuto

o nutnosti reformy NKU a s tím souvisejícím povolání BEYERA do Prahy. Universitní bádání se mělo zaměřit na území Protektorátu a vytvořit podklady pro výzkum „východního prostoru“ .

O přeložení katedry pro osvětu a národopis (Volkslehre und Volkstumskunde) z FF v Poznani na FF NU v Praze požádal říšský ministr vědy, výchovy a osvěty MENTZEL a vedením této katedry pověřil H. J. BEYERA.

BEYER měl tedy v Praze silnou pozici díky podpoře samotného zastupujícího říšského protektora a díky stykům s SD.

Na německé univerzitě měl za úkol kromě vedení své politicky důležité katedry i dohlížet na své kolegy a jejich postoje a smýšlení a informovat pražskou služebnu SD, která tyto informace posílala K. H. FRANKOVI, sekretáři říšského protektora. Ctižádostivý docent BEYER se samozřejmě zaměřil zejména na ty vyučující, kteří by mohli být překážkou pro jeho vlastní akademickou kariéru. Tímto postojem si znepřátelil mnoho kolegů a přizivoval mnohé spory o personální politice NU.

V souvislosti s rozšířením univerzitního bádání do jihovýchodního prostoru se BEYER rozhodl rozpracovat SAUREHO návrh na nadaci pro jihovýchodní výzkum. V červnu BEYER podává návrh a už v červenci 1942 K. DALUEGE, nástupce HEYDRICHA na postu říšského protektora, podepsal nařízení o zřízení Nadace Reinharda Heydricha na uctění památky zastupujícího říšského protektora, který se o jihovýchodní směr v bádání na NKU zasadil. Nadace sdružovala věrné nacisty, kteří spolupracovali s BEYEREM.

Při audienci dne 19. 3. 1943 se BEYER již představil jako zástupce rektora NU BUNTRUA ve vedení Heydrichovy nadace. Současně byl FRANKEM navržen na místopředsedu a zastupujícího jednatele pražského kontoru tzv. „Nordické společnosti“ (Nordische Gesellschaft). Pražský kontor byl zřízen

dne 1. 11. 1940. Předsedou se stal FRANK, místopředsedou tehdejší rektor NKU v Praze profesor Dr. W. SAURE, jednatelem pražský advokát dr. KIEKEBUSCH. Podobné kontory byly zřízeny

ve všech nacistech okupovaných zemích. Ústředí společnosti bylo v Lübecku. Podle stanov měla tato společnost za úkol prohlubování nordické myšlenky.

Celý rok 1943 probíhal ve znamení zvýšené publikační činnosti BEYERA. V první polovině roku 1943 zpracoval elaborát „Češi ve Východní Evropě“ (v generálním gouvernementu čili Polsku a v nacisty obsazených Sovětských územích). Veškeré Čechy, ať již žili v těchto zemích či v USA označoval za přívěsek němectví a to jak z hlediska národního, tak i sociálního a kulturního. Počátkem roku 1944 zpracoval krátké pojednání pod názvem „Idealizace banditství na Ukrajině“, kde propagoval myšlenku, že partyzánské hnutí porobených národů je nutno tvrdě postihovat.

Z podnětu zasedání centrály pro vědecké bádání ve východních prostorech zpracoval BEYER v lednu 1944 přednášku „Zásadní otázky německé národnostní politiky v I. světové válce“. Rovněž sdělil v květnu 1944 k. H. FRANKOVI, že se ukázalo nutným probrat důkladně na škole látku, pojednávající o problematice bolševismu. Upozornil na to, že pracovníci v oboru vědeckého bádání východních prostorů, jsou nedostatečně seznamování s touto problematikou.

Současně zintenzivnil svou aktivitu ve shánění co možná nejširšího a nejkvalitnějšího fóru spolupracovníků pro tzv. „Volkswissenschaftliche Feldpostbriefe“, dopisy, které měly být vědeckým přínosem v totálním válečném nasazení a měly pomoci studentům na frontě udržovat kontakt a přehled o nejnovějším bádání.

Přednášku „O bolševismu“ přednesl v červnu 1944 na zasedání

příslušníků zbraní SS ve škole v Bad Tölz. Po přednášce se velmi chlubil tím, že ho v řadách SS příslušníků poslouchali i Vlámové, Holanďané a Estonci.

Dne 5. 8. 1944 požádal vedoucí berlínské centrály pro německé

menšiny SS – Obergruppenführer a generál policie W. LORENZ K. H. FRANKA, aby uvolnil BEYERA na dobu od 10. 8. do 4. 10. 1944 do srbského Banátu, kde by vedl po stránce vědecké letní tábor banátského studentstva. BEYER měl využít této vhodné příležitosti k tomu, aby v Banátu, dále v Maďarsku, Rumunsku a Slovensku, získal z tamních materiálů vhodné podklady pro své dějiny myšlení lidí v jihovýchodním prostoru Evropy.

Jak známo, vystoupilo v létě 1944 Rumunsko i Bulharsko ze spojení s Německem a přidalo se na stranu spojenců. Do této situace se dostal BEYER, který nelenil a podával přesné zprávy SD v Praze o událostech, které se na Balkáně děly. Ve zprávách upozorňoval na německé velitele, kteří opouštěli své štáby a podával návrhy pro plynulou evakuaci. Kritizoval nacistické funkcionáře, že se starali o bezpečnost svých rodin a ne o bezpečný přesun německých menšin.

V listopadu 1944 byl BEYER jmenován děkanem filosofické fakulty NKU v Praze. Ze zážitků na Balkáně proslovil v této době v Praze přednášku „O zkušenostech s partyzány“.

Pro spolupráci BEYERA a SD je příznačné, že ještě v březnu 1945 přidala pražská řídicí služba SD rozsáhlý záznam komentovaný vedoucím této služby JACOBIM, který ukázal na některých nepříznivých charakteristikách skupiny německých vysokoškolských profesorů existující protihitlerovskou frakci. I když JACOBI neuvádí jako pramen těchto politických charakteristik

vysokoškolských profesorů přímo BEYERA jménem, je nadevší pochybnost, že BEYER v tomto případě je po celou dobu svého působení v Praze posudky na své kolegy SD předává.

BEYEROVU aktivní spolupráci s SD potvrzuje i to, že BEYER nebyl v kruzích německých vysokoškolských profesorů oblíben, jak se ukázalo při hlasování o vstupu do německé akademie věd, kde BEYER neprošel.

Dle SD tvořila BEYEROVA skupina vysokoškolských profesorů v rámci HEYDRICHOVY nadace ještě v březnu 1945 v Praze jádro, které skýtalo nacistickému vedení stoprocentní oporu.

Z konce války chybí jakékoli dokumenty k BEYEROVĚ činnosti. Zřejmě odjel v prvních květnových dnech s německou armádou z Prahy na západ, aby se dostal do amerického zajetí.

Po válce nějakou dobu pracoval jako tiskový spolupracovník zemského církevního úřadu v Kielu, a od roku 1951 působil jako profesor na Vysoké škole pedagogické ve Flensburgu v NSR.

BEYER umírá roku 1971 v Hamburku.

Personální spory na NKU:

Už od roku 1942, kdy byl děkanem právnické fakulty F. LAUFKE, BEYER přednáší i na právnické fakultě. Jeho pověření vyžadoval Úřad říšského protektora a tématem přednášek byly národně politické otázky. V květnu 1943 se ovšem děkanem právnické fakulty stal H. WOLFF. 27. června 1943 se nový děkan sešel s BEYEREM, aby dohodli vzdělání právníků v národně politické oblasti. WOLFF nesouhlasil s tím, aby národně politické přednášky byly maskovány právnickou výukou (pod označením rodopis měl R. HIPPIUS přednášet sociální a národnostní psychologii, pod úvodem do sociologie měl K. V. MÜLLER přednášet sociálně antropologický úvod a v rámci novějších evropských dějin měl BEYER přednášet národnostní problémy 19. a 20. století). V červnu 1943 bylo na zasedání fakultního výboru rozhodnuto, že v budoucnu právnická fakulta zajistí výuku vlastními silami. Tímto okamžikem se děkan WOLFF zařadil na listinu Beyerových odpůrců.⁷

Další konflikt, který zde vypukl, do něhož se BEYER opěr zapojil, se týkal profesury pro finanční vědu. Jmenování bylo přislíbeno pražskému Němci A. SPITALEROVI, který musel narukovat a po jeho návratu už s ním nový děkan nepočítal. Tento postup silně popudil sudetoněmecké vyučující, kteří obecně velmi nelibě nesli protěžování vyučujících z Říše. . Na straně A. SPITALERA stál i národohospodář F. ULMER, jehož konflikt s WOLFFEM se později ještě vyostřil. BEYER se v tomto sporu postavil proti svému odpůrci WOLFFOVI na stranu F. ULMERA, se kterým počítal na post vedoucího Národohospodářského ústavu v Nadaci R. Heydricha.⁸

Zanedlouho vypukl na právnické fakultě další spor. V prosinci 1943

profesor M. BEHM odmítl odvolat svou přednášku, která připadala na slavnost k uctění památky sudetoněmeckého politika J. TITTY. Studenti profesorův postoj hodnotili jako neúctu k nacionálně socialistickému politikovi a celou kauzu předali k vyřízení akademickému senátu. Do čela BEHMOVÝCH odpůrců se postavil opět F. ULMER, podporovaný BEYEREM a profesory, kteří byli činní v Heydrichově nadaci. Proti BEYEROVI se samozřejmě postavil děkan WOLFF podporovaný rektorem F. KLAUSINGEM. Akademický senát rozhodl sice, že pro nedostatek vyučujících BEHMA neodvolá, ale už na jaře 1944 byl poslán na frontu.

Další spory týkající se personální politiky vypukly na filozofické fakultě a opět vyostřily napjatou situaci mezi rektorem KLAUSINGEM a BEYEROVÝMI spolupracovníky v RHS. Spor se týkal udělení Eichendorffovy ceny germanistovi E. GIERACHOVI. Ten nebyl pro svůj výrazně antisemitský postoj mezi kolegy příliš oblíben a ani vedení univerzity se při slavnostním předávání nijak neangažovalo, což bylo skalnými nacisty prezentováno jako krajně urážlivé.

Následující dokument ocituji celý, protože plně vystihuje BEYROVU práci pro SD a způsob, jakým si vyřizoval účty se svými kolegy, kteří mu zkřížili plány. Jde o spis, který zaslal exponent pražské SD W. JACOBI státnímu ministru K. H. FRANKOVI v dubnu 1944.

„Jako na každé vysoké škole jsou i na německé Karlově univerzitě kroužky. Většinou se jedná o volná sdružení na základě osobních přátelství nebo závislostí. Zvláště zajímavé mohou být tři kroužky:

- I. *kruh kolem děkana právnické a státovědecké fakulty profesora WOLFFA,*
- II. *kruh kolem ředitele institutu pro nauku o jihovýchodní Evropě profesora HAMPERLA,*
- III. *kruh kolem zastupujícího vedoucího nadace R. HEYDRICHA a vedoucího pro národovědu jakož i národnostní nauku o východní Evropě profesora BEYERA, který může být označen jako tzv. národně- politický směr NU.*

Kroužek I: WOLFF je osobně silně formován protestantskou teologií. Z ní přejímá hlavní kategorie svého právně filosofického systému, který spočívá v podstatě v křížení mezi sekularizovanou protestantsky reformovanou teologií a filozofickým idealismem.

K jeho okruhu patří:

- a) *rektor NU a ředitel institutu pracovního a hospodářského práva profesor Dr. KLAUSING. Osobní zájem KLAUSINGA o filosofické a teologické problémy je určitě nepatrný. Pod vlivem duševně ho převyšujícího WOLFFA se ale drží této linie. KLAUSING by chtěl mít hlavní slovo v tom filosofickém směru, ze kterého se všechny problémy národa a státu zdají ze stanoviska abstraktních idejí malicherné a druhořadé, k čemuž mu ale chybí odpovídající formát. KLAUSING je vyslovený následovatel WOLFFA, který má pro něho rozhodující slovo v podstatných otázkách.*
- b) *Dr. GUDDEN, děkan přírodovědecké fakulty. Žena profesora GUDDENA, který má jako odborník jméno, charakterově a politicky průměrná, patří ke zvlášť přísnému pietistickému směru.*
- c) *Profesor GÜNTER, řádný profesor filosofie.*
- d) *Profesor Dr. OTTO, řádný profesor pedagogiky. OTTO nemá, jak o něm kolegové povídají, vůbec žádný zájem o pedagogiku. Jako pedagog je OTTO „katastrofa“. Až do roku 1934*

byl OTTO zaměřen liberálně demokraticky a udržoval úzké vztahy s židovskými profesory. V národnostní boji byl vysloveně labilní. Na OTTOVI je závislý politicky bezbarvý a netečný germanista profesor dr. E. SCHWARZ.

- e) Doc. dr. S. von BOLLA, římské právo a dějiny antického práva. S. von BOLLA byla prosazena WOLFFEM za docentku, i když se jeho předchůdce v děkanátu v této personální otázce držel zpátky. Navázala nejužší vztahy k pověstnému židovskému profesorovi dr. E. WEISSOVI.

Kroužek II: GESEMANN a HAMPERL. Pro okruh kolem nich se dá sotva nalézt příznačný charakterizující výraz. Společně této skupině jsou vyslovený individualismus, často liberalismus, vědomá snaha dělat s pomocí strany personální politiku. Dobou rozkvětu tohoto kruhu byl rektorát profesora dr. SAURE. K tomu okruhu patří:

- a) profesor dr. G. GESEMANN, ředitel institutu pro nauku o východní a jihovýchodní Evropě. GESEMANN je slavista bez odborného a slavistického zájmu. Je zábavný vypravěč, dobrý spisovatel a oblíbený bohém. Je zásadně připraven ke všemu. Dříve silně protěžoval Židy, jako například židovského slavistu JAKOBSONA.

Tyto dva krátce představené okruhy hrály v politice univerzity velkou úlohu. Pod SAUREM kruh kolem HAMPERLA a GESEMANNNA úplně vládl. Využíval SAUREHO pohodlnosti a dělal se nepostradatelným. Protože okruh byl v konfliktu s nacionálně sudetskými Němci, dostal se s nimi i SAURE do velmi špatného poměru. Za BUNTRUA byl tento okruh zatlačen zpět. BUNTRU ale neměl odvahu tento okruh zcela vyřadit. Pod vlivem svého prorektora prof. dr. HOFFMANNNA, který byl přítelem GESEMANNNA, zůstal HAMPERL členem akademického senátu. HOFFMANN, nyní referent ministerstva v Berlíně, který si tyká s ředitelem ministerstva

MENTZELEM, je lidsky čistý a vede kladný rodinný život. Ke kruhu má ale vztahy, které souvisejí se svazem docentů. Z hlediska vysokoškolské politiky stojí za povšimnutí, že kruh kolem

HAMPERLA a GESEMANN a WOLFFův kruh jsou propojeny. HOFFMANN má vztah k defetismu. HOFFMANN je dnes berlínskou oporou obou kruhů, proto je i tajným kandidátem obou kruhů na místo prezidenta akademie věd po odchodu profesora dr. GROSSERA. Pod KLAUSINGEM teď vládne jednoznačně okruh kolem WOLFFA.

Znatelný nástup obou kruhů nastává při současném boji o nástupnictví po profesoru GESEMANNOVI. GESEMANN, který měl za ženu Srbku, by chtěl mít za svého nástupce svého přítele dr. SCHMAUSE, nyní v Bělehradě, třebaže ten není ještě ani habilitován. Protože skok od předhabilitačního stavu k řádné profesuře se nepodaří ani politicky mimořádně dobře zapsanému kandidátovi, sleduje GESEMANN zdržovací politiku, jejíž pomocí má SCHMAUS získat čas k habilitaci. Protože profesor dr. SCHNEEWEIS je duchovně závislý na HOFFMANNOVI, HOFFMANN ale udělá všechno co se líbí GESEMANNOVI měla tato taktika dosud úspěch. Podle mínění národně politického směru nepřichází SCHMAUS odborně ani politicky v úvahu. V úvahu přichází podle zdejšího poznání jen profesori BITTNER – Poznaň, KOSCHMIEDER – Mnichov, LIEWEHR – Vídeň.

K nejvýraznějším zástupcům národně politického směru patří profesori:

- a) profesor dr. BEYER, zastupující vedoucí nadace R. HEYDRICHA,

- b) *profesor dr. HIPPIUS, ředitel institutu pro sociální psychologii a psychologii národů,*
- c) *profesor dr. K. V. MÜLLER, ředitel institutu pro sociální antropologii a národní biologii,*
- d) *profesor dr. WINTER, nová duchověda,*
- e) *profesor dr. ZATSCHEK, ředitel historického semináře,*
- f) *profesor dr. WEIZSÄCKER, ředitel jednatelství nadace R. HEIDRYCHA,*
- g) *profesor dr. HANIKA, ředitel semináře pro národovědu a dějiny kmenů Čech a Moravy,*
- h) *profesor dr. B. SCHULZ, ředitel institutu pro rasovou biologii,*
- i) *profesor dr. PREISSIG, ředitel románského semináře.*

Určité zvláštní postavení zaujímá ředitel institutu pro národní a říšské právo profesor dr. RASCHHOFER, patří na základě své národně politické orientace pod III. jmenovaným zástupcům, aniž by měl ovšem užší vztahy k těmto profesorům nebo užší spojení s nadací R. HEYDRICHA. Organizační rámec aktivistickým nacionálně socialisticky pevně fundovaným a národně politicky jasně zaměřeným a otevřeným profesorům tvoří nadace R. HEYDRICHA. Výhradně z toho okruhu vychází skoro všechny pozornost zasluhující podněty dát německé Karlově univerzitě vědecko- politickou úroveň a politickou váhu, která jí na základě její tradice, její dnešní pozice a její příští úlohy musí přináležet. Současný rektor NU profesor dr. KLAUSING cítí politický význam tohoto okruhu.“

V tomto dokumentu vidíme BEYEREM popsanou situaci v profesorském sboru po sporech na právnické a filosofické fakultě a během sporu o nástupnictví na katedře slavistiky po G.

GESEMANNNOVI. Své osobní antipatie ke kroužku I. BEYER získal právě během popsaných personálních sporů na právnické a filozofické fakultě a z citovaného dokumentu je to jasně cítit.

Druhý okruh nespolehlivých se BEYEROVI znelíbil neshodným názorem na obsazení katedry slavistiky. Naopak Heydrichovu nadaci tu BEYER prezentuje jako uskupení spolehlivých a věrných nacistů za jejichž mluvčího se považuje. Přesto ne všichni v Nadaci byli jeho přívrženci, vždyť „individualista“ a „liberál“ GESEMANN vedl v Nadaci Ústav pro národní píseň a hudbu středovýchodní Evropy. Je ovšem pravda, že GESEMANN se práci v Nadaci vyhýbal všemi možnými prostředky.

Zajímavý z hlediska možností kariérního postupu je i odstavec kde BEYER mluví o dr. SCHMAUSOVI. Je z něj zřejmé, že ačkoli náhlý kariérní postup z doktora na řádného profesora se nezdaří ani „politicky mimořádně dobře zapsanému kandidátovi“, méně nápadný postup vzhůru se politicky uvědomělému kandidátovi (ne nutně odborně schopnému) zdaří.

Posledním výrazným sporem o personální obsazení byl problém nástupce po G. GESSEMANNNOVI. Po předchozí, výčtu BEYEROVÝCH nepřátel nijak nepřekvapí, že proti GESEMANNNOVI a HOFFMANNOVI na jedné straně stál BEYER jako jejich odpůrce. Jak vyplývá z citovaného dopisu, protěžoval Gesemann na místo svého nástupce dr. Schmause. Jeho jmenování, i když jen na semestr, podporoval i Hoffmann. Proti tomuto návrhu se postavil Beyer. Hlavní připomínky proti Schmausovi, jak vidíme z následujícího dopisu podepsaného vlastnoručně Beyerem, jsou politická nepevnost a manželství se Srbkou (ostatně stejně jako G. Gesemann).

„14.č.6821

Děkan FF NKU Praha

Panu kurátorovi něm. vysokých škol zde.

Věc: Zástupné pověření Dr. Schmause zabezpečením katedry slavistiky uvolněné odchodem prof. Gesemanna.

Fakultní výbor dospěl za mého předchůdce po důkladných rozpravách k závěru, že použití Dr. Schmause není možné. Fakulta byla původně velmi nakloněna přibrat Dr. Schmause pro pražskou práci ve slavistice. Navrhla Dr. Schmausovi habilitaci za ulehčených podmínek a přivedla ho k úvaze k ustanovení po prof. Gesemannovi. Během jednání dospěla fakulta ale k přesvědčení, že Dr. Schmaus nemá národně - politickou pevnost, která je pro vysokoškolského učitele v Praze nezbytná. Dr. Schmaus má za ženu Srbku, ale málo se v manželství prosazoval, takže jeho paní ani neodešla při prvním jugoslávském puči s ostatními říšskými Němci do Říše, ani při nynější evakuaci neopustila s Němci a přívrženci Nědičovy vlády Bělehrad. Za těchto okolností musí Praha na spolupůsobení Dr. Schmause rezignovat. Fakulta ale věří, že Dr. Schmaus může být smysluplně nasazen na vnitroněmecké univerzitě. Protože jeho vědecké schopnosti jsou ne úplně nepopíratelné, mohlo by ale doporučit starat se o urychlenou habilitaci. Filozofická fakulta NKU je i nadále připravena Schmause habilitovat, aniž by požadovala předložení habilitační práce.“⁹

BEYEROVY posudky pro SD z jara 1944:

„KLAUSING Friedrich, profesor dr., rektor NKU Praha, nar. 1. 8. 1887 v München Gladbach.

KLAUSING je ve svém okolí považován za nacionálního socialistu, jeho až do posledních důsledků jdoucí národně socialistické zaměření nemohlo ale u něho být dáno od samých základů, protože jako SA – Führer nedokázal jednoho ze svých synů odradit od studia evangelické teologie. Jeho syn zahájil studium údajně 1937, nemohl je ale v důsledku válečných událostí dokončit. V souvislosti s teologickým studiem by nebylo nezajímavé, že KLAUSING při

příležitosti zasedání senátu, kdy se diskutovalo o tom, v jakém pořadí by měli chodit děkani a profesori při rektorských uváděních, nařídil, aby podle starých zvyklostí šla teologická fakulta v čele.

Charakteristické postoje:

Za nejtypičtější KLAUSINGOVU charakterovou vlastnost je třeba označit chorobnou ctižádostivost a z něj vyplývající potřebu uplatnit se. Tento rys jeho bytosti nedovoluje, aby jeho živý temperament a jeho myšlenkové bohatství vedly k pozitivní vysokoškolské politice, ale aby sledovaly jen cíle jeho osobního zájmu.

Činnost ve funkci rektora NKU v Praze:

Námítky uváděné při jmenování KLAUSINGA rektorem se v plném rozsahu potvrdily během jeho dosavadní rektorské činnosti, také zde určovaly jeho vysokoškolskou politiku jeho silné snahy po reprezentaci a jeho osobní potřeba pro sebeuplatnění.

Příznačné pro to je:

- a) jeho snaha zavázat si vysokoškolské učitelstvo a vlivné společenské kruhy,*

- b) jeho cíl zapojit univerzitu v plné míře do politického a kulturního života,
- c) jeho snahy odkázat studentskou samosprávu do vedlejšího postavení,
- d) jeho poměr k pozitivním univerzitním kruhům,
- e) jeho poměr k nadaci R. HEYDRICHA.

KLAUSINGOVA snaha získat si vysokoškolské učitelstvo vychází z toho, že se je pokouší na sebe společensky vázat. V této souvislosti vysokoškolské kruhy překvapilo a dotklo se jich, že paní Klausingová dostala zvláštní přiděly, aby ho mohla ve větší míře pozvat hosty.

KLAUSINGOVA dcera se zdržuje každého politického nasazení v rámci studentského spolku a je ukazována jako vzorový příklad na nacionálně socialistickou vysokou školu nepatřícího studenta. Příznačné pro neobratnou politiku, kterou KLAUSING od začátku svého rektorování razil, by mohl být postoj k pozitivním univerzitním kruhům. Místo, aby je přitáhl k užší spolupráci, a tím dal univerzitě význam nacionálně socialisticky zaměřené vysoké školy, pokouší se mladé aktivní síly (BEYER, HANIKA, HIPPIUS, MÜLLER atd.), jakož i zkušené a osvědčené profesory (WEIZSÄCKER, ZATSCHEK, ERNTSBERGER, WINTER) více či méně vyřadit. Příznačný pro to je názor vyjádřený v rozhovoru s profesorem BEYEREM, že je neospravedlnitelné, aby lidé jako BEYER, HANIKA, HIPPIUS ještě byli v Praze, zatímco například profesor TRUNZ a ZOTZ byli povoláni k armádě. Aby vyřadil profesora BEYERA a dosáhl jeho odvolání, snaží se KLAUSING udělat ho postradatelným. Tam směřoval jeho plán udělat jeho změnu ve vedení nadace R. HEYDRICHA tak, že on sám jako rektor převezme předsednictví, dřívější rektor BUNTRU místopředsednictví a tím se stane profesor BEYER postradatelným.

Charakteristické pro KLAUSINGOVU personální politiku je, že

neudělal žádné kroky, aby zabránil povolání dřívějšího děkana profesora LAUFKEHO, zatímco se za druhé profesory zasazuje velmi aktivně – nápadný je zde okruh osob: OBERLÄNDER, BEHM, BECKING, TRUNZ, ZOTZ. Kromě toho se stále snaží bojovat za předchozího rektora SAUREHO, kterému se podle něho stalo velké bezpráví.“

V tomto posudku si opět BEYER vyřizuje účty se svými odpůrci. Není náhoda, že jde hlavně o rektora NKU, vždyť na jeho místě BEYER toužil být a proto jeho vystupování tak očerňuje a znevažuje. Nepřítelem číslo jedna je tedy KLAUSING, soupeř v mnoha personálních sporech, který se navíc opovážil zpochybnit BEYEROVU roli při vzniku RHS, jíž BEYER vděčí za vlivné postavení mezi vyučujícími a dokonce mu, jak vyplývá z tohoto dopisu osobně naznačil, že by ho nejráději viděl na frontě. BEYER mu nemůže odpustit rozdílná stanoviska na personální politiku a trnem v oku jsou mu i KLAUSINGOVY děti, které nejsou úplně bezúhonným příkladem uvědomělých studentů.

Za velice zajímavý považuji i jazyk, kterým jsou tyto dopisy psány. BEYER používá pro popis charakterových vlastností svých kolegů téměř výhradně trpný rod, který mu umožňuje schovat se za „obecné“ mínění.

Originály materiálů jsou otištěny v příloze pod čísly 1- 5 i s příslušnými citacemi.

Konec sporů mezi rektorem KLAUSINGEM, podporovaným říšským ministerstvem a BEYEREM s podporou od SD mohl nastat až po sebevraždě KLAUSINGA v srpnu 1944. Rektor neměl jinou možnost, protože jeho syn byl zapojen do červencového atentátu na HITLERA. To bylo definitivní vítězství BEYERA a jeho přívrženců .

Stanovy nadace Reinharda Heydricha

Říšské nadace pro vědu a výzkum v Praze.

1

K výzkumu národních, kulturních, politických a hospodářských poměrů Čech a Moravy jakož i východního a jižního evropského prostoru zřizuje se "Nadace Reinharda Heydricha, Říšská nadace pro vědecké bádání v Praze."

2

Říšská nadace je veřejná nadace podle říšského práva.

3

Předsedu nadace jmenuje a odvolává říšský protektor v Čechách a na Moravě v dohodě s říšským ministrem pro vědu, výchovu a národní vzdělání.

Má název " Vedoucí nadace Reinharda Heydricha, říšské nadace pro vědecké bádání v Praze". Zastupuje říšskou nadaci právně i mimoprávně. Jako poradní orgán nadace se zřizuje kuratorium, jehož předsedu a členy jmenuje a odvolává říšský protektor po dohodě s říšským ministrem pro vědu, výchovu a lidové vzdělání

4

Dozor na nadaci má říšský protektor. Dává nadaci stanovy

5

Vedoucí nadace sestavuje roční rozpočet, který potřebuje povolení říšského protektora. Rozpočtový rok nadace začíná 1.dubna a končí 31.března.

6

Jmění nadace tvoří jí přidělené peněžité a věcné prostředky.

7

Sdružení, spolky nebo jiná zařízení v Čechách a na Moravě, která slouží stejným nebo podobným účelům, mohou být nařízením protektora

k nadaci připojena nebo do ní včleněna.

Příčleněné zařízení podléhá vedoucímu nadace.

Včleněné zařízení platí jako zrušené. Její jmění připadá jako zvláštní jmění nadaci a může být použito pro potřeby nadace.

Ručení nadace za závazky včleněného zařízení se vztahuje jen na jí připadající zvláštní jmění tohoto zařízení.

8

V případě rozpuštění nadace připadne její jmění říši pro použití k vědeckým účelům.

9

V občanskoprávních věcech nadace podléhá nadace říšské soudní pravomoci.

Říšský protektor v Čechách a na Moravě

Vedením agendy pověřen

Daluege

SS-Oberst-Gruppenführer a generálplukovník policie¹⁰

Nadace Reinharda HEYDRICHA

U zrodu myšlenky vybudovat při pražské univerzitě pracoviště, které by se věnovalo výzkumu východního prostoru stál již v roce 1940 tehdejší rektor NKU prof. W. SAURE. Tento nápad se setkal na ministerstvu pro vědu s pochopením. Pražská univerzita, která do té doby stála na okraji zájmu se tímto návrhem dostávala do povědomí profesorů z Říše a stávala se atraktivnějším působištěm.

V souvislosti s úkolem vybudovat v Praze toto vědecké pracoviště byl SAURE v květnu roku 1940 jmenován zvláštním zmocněncem říšského protektora pro slovanská vědecká zařízení (Sonderbeauftragte des Reichsprotektors für die slawischen wissenschaftlichen Einrichtungen) Tato nadace měla v podstatě sledovat stejný účel, jaký si o několik měsíců později předsevzala její nástupkyně, Nadace Reinharda Heydricha (Reinhard Heydrich-Stiftung).

Po SAUREHO nuceném odchodu z funkce rektora v dubnu 1942 se stal zvláštním pověřencem pro slovanská vědecká zařízení v Praze docent BEYER a myšlenku o vybudování vědeckého ústavu ke zkoumání východního prostoru převzal a později vydával za vlastní. SAURE byl později jmenován prezidentem německého vědeckého ústavu v Bratislavě.

Návrh na zřízení nadace napsal BEYER v červnu 1942 a navrhl, aby nadace nesla jméno SS- Obergruppenfuehrera R. HEYDRICHA, který se podle BEYERA o vědecký výzkum východního prostoru velmi zasloužil.

Založení Heydrichovy říšské nadace jako střediska „vědeckého bádání“ pro české země a pro země východní a jihovýchodní Evropy bylo považováno německými pražskými i berlínskými úředními místy za záležitost politicky velmi významnou a velmi naléhavou. Již 11. 7. 1942, den po poradě u K. H. FRANKA,

bylo uveřejněno v úředním listě říšského protektora K. DALUEGEHO „Nařízení o zřízení nadace Reinharda HEYDRICHA, říšské nadace pro vědecké bádání v Praze“.

Pověřencem pro vybudování Nadace se stal doc. BEYER .

Sídlo Nadace bylo na Malé Straně v Praze, Mostecká 15 až do září 1944, kdy byla přestěhována do Nosticovského paláce.

Pracovní místnosti přidělil Heydrichově nadaci úřad říšského protektora za přispění říšského ministra pro vědu. Z dokumentu vyplývá, že nadace byla financovaná z mimořádných fondů okupačních úřadů, a prostředky poskytla i protektorátní vláda. Vědecké materiály nadaci poskytly uzavřené české vysoké školy.

Z organizační struktury nadace vidíme, že jde o organizaci personálně úzce provázanou s NKU, využívající jejich vědeckých sil a materiálů.

Heydrichova nadace vydávala čtyři odborné časopisy: „Deutsche Volksforschung in Böhmen und Mähren“, „Slavia“, „Südostforschungen“ a „Volkswissenschaftliche Feldpostbriefe“.

Vědecké bádání Heydrichovy nadace bylo zaměřeno na výzkum českých zemí a jejich obyvatelstva, jakož i dalších národů, především slovanských ve východní a jihovýchodní Evropě. Tento výzkum, při němž nebylo šetřeno žádnými prostředky a příslušní profesori spolu s vědeckými pracovníky byli osvobozeni od fronty pomáhal zajišťovat a upevňovat německé panství v dobytých zemích. Příslušní vědecky zdůvodněné podklady předkládané nacistickému vedení ať se již týkaly úseku dějin, práva, hospodářství atd., nebo se zaměřovaly na rasová, psychologická a různá jiná šetření a výzkumy, to vše sledovalo jediný účel: zdůvodnit vytvoření velkoněmecké říše a přípravu k uskutečnění germanizačních projektů ve střední a jihovýchodní Evropě.

Nadace oficiálně zahájila svou práci v květnu 1943, na první "

výročí atentátu na R. HEYDRICHA.

Nadace udržovala úzkou spolupráci kromě NKU i se Sudetoněmeckým ústavem pro zemské a národní bádání v Liberci (Sudetendeutsche Anstalt für Landes – und Volksforschung). BEYER pracoval jako člen komise pro dějiny při tomto ústavu. Kromě toho byl členem nadační rady Ústavu pro jihovýchod v Mnichově.

Těžiště výzkumu spočívalo v Ústavu pro nauku o evropských národech a pro psychologii národů, který byl řízen BEYEREM a HIPPIEM.

Koncem roku 1944 bylo uvažováno o omezení činnosti některých ústavů nadace v souvislosti s „totálním válečným nasazením“. Vycházelo se z toho, že je nutné zastavit všechny práce, které nejsou bezprostředně národnostně politicky důležité. Plně však měl být zachován Ústav pro východoevropské duchovní dějiny a Ústav pro nauku o evropských národech a psychologii národů a Ústav pro sociální antropologii, neboť prý „před nimi jsou důležité příkazy a úkoly berlínských a pražských služebních míst“.

Nadace Reinharda Heydricha byla institucí, v které se naplno rozvinuly nacistické nové vědecké obory. BEYER se v Nadaci obklopil svými přáteli a sympatizanty a díky personálnímu napojení na NKU a díky politické vhodnosti a protěžovanosti studovaných témat mohl ovlivňovat univerzitní dění.

Vedení nadace Reinharda HEYDRICHA:

Vedoucí: SS _ Standartenführer profesor dr. Ing. BUNTRU, rektor německé technické vysoké školy, čestný senátor německé Karlovy univerzity

Zastupující vedoucí a vedoucí vědeckého okruhu: SS – Hauptsturmführer profesor dr. H.J. BEYER, člen akademického senátu německé Karlovy univerzity.

Ředitel: SA – Obersturmführer profesor dr. W. WEIZSÄCKER, viceprezident německé akademie věd.

Skupinové vedoucí: profesor dr. Wilhelm WEIZSÄCKER,
profesor dr. Heinz ZATSCHEK,
profesor dr. Hans – Joachim BEYER,
profesor dr. A. WINKLER von HERMADEN.

Instituty nadace Reinharda HEYDRICHA:

Institut pro německé právo ve středovýchodní Evropě:

Ředitel: dr. W. WEIZSÄCKER, řádný profesor pro dějiny německého práva,

dr. F. LAUFKE, řádný profesor pro městské právo, t. č. ve Wehrmacht.

Institut pro zemské dějiny Čech a Moravy:

Ředitel: dr. H. ZATSCHEK, řádný profesor pro dějiny středověku,

dr. A. ERNSTBERGER, řádný profesor pro dějiny novověku,

Institut pro národopis Čech a Moravy:

Ředitel: dr. E. SCHNEEWEIS, řádný profesor pro slavistické národopis, děkan filosofické fakulty,

Dr. J. HANIKA, profesor pro národopis Moravy

Institut pro lidovou píseň a lidovou hudbu středovýchodní Evropy:

Ředitel: dr. G. GESEMANN, řádný profesor pro slovanskou řeč a literaturu

Institut pro českou řeč a literaturu:

Ředitel: dr. E. RIPPL, řádný profesor pro českou a slovanskou filologii.

Institut pro evropskou národovědu a psychologii:

Ředitelé: dr. H. J. BEYER, řádný profesor pro národopis a vědu o národnostech východní Evropy,

dr. R. HIPPIUS, profesor pro sociální psychologii.

Institut pro duchovní dějiny východní Evropy:

Ředitel: dr. E. WINTER, řádný profesor pro východoevropské duchovní dějiny.

Přičleněno:

Orientální institut:

Ředitel: dr. A. GROHMANN, řádný profesor pro semitskou filologii a kulturní dějiny orientu.

Úzká spolupráce s institutem pro sociální antropologii a lidovou biologii:

Ředitel: dr. K. V. MÜLLER

Nové obory na FF NKU¹¹:

Nové obory na filozofické fakultě kopírovaly změny politického klimatu. Do popředí zájmu se dostaly rasové výzkumy, katedra „Rassenkunde“ byla vytvořena na každé říšské univerzitě. I staré obory se dostávaly do nových souvislostí, například historie se vykládala se zřetelem k obraně státu, k vojenství a válce, se snahou najít v historii legální důvod k expanzi.

Na lékařské fakultě budoval Vídeňan Karl THUMS Ústav pro dědičnou a rasovou hygienu, na přírodovědecké profesor Bruno Kurt SCHULTZ Ústav pro rasovou biologii.

Filozofická fakulta NKU zažádala prostřednictvím děkana K. M. SWOBODY o zřízení stolice Rassenkunde už v srpnu 1939. Ministerstvo pro vědu, výchovu a osvětu ovšem tuto žádost zamítlo s vysvětlením, že tato stolice bude zřízena na lékařské fakultě. V roce 1942 byl na FF povolán profesor drážďanské techniky Karl Valentin MÜLLER, aby založil Ústav pro sociální antropologii a národní biologii. Na filozofické fakultě působil kromě toho nově Ústav pro sociální a národní psychologii pod vedením Rudolfa HIPPIUSE a národnostní otázky Východu byly svěřeny nové stoličce pod vedením H. J. BEYERA. Slavistický seminář se pod GESEMANNOVÝM vedením na několik let změnil v Ústav pro výzkum východní a jižní Evropy.

Pražská univerzita se tak stala opravdovým centrem pro rasový výzkum. Nacistické úřady těmto novým oborům přikládaly mimořádnou důležitost a Praha se stala jejich centrem právě pro naléhavost rasové a přesídlovací politiky v tomto prostoru.

Naprosto novým oborem na filozofické fakultě byla žurnalistika.

Styku s tiskem a sdělovacími prostředky byla nacistickým režimem přisuzována významná role, tudíž se tento obor zaváděl v souladu s představami ministerstva propagandy na všech říšských univerzitách.

Na popud říšského protektora a vojenského zplnomocněnce pro Čechy a Moravu připravila filozofická fakulta rovněž cyklus přednášek z dějin vojenství.

Závěr:

Mezi léty 1939- 1945 se zcela změnilo postavení Německé Karlovy univerzity. Její český protějšek byl uzavřen a NKU sama ztratila své nezávislé postavení a své výsady. Během válečných let bylo univerzitní dění přísně kontrolováno říšským ministerstvem pro vědu, výchovu a osvětu a od roku 1940 i osobou kurátora vysokých škol. Do běhu pražské NKU zasahoval i Úřad říšského protektora a místní služebna SD. Německá Karlova univerzita byla nositelkou nacistické myšlenky a na její půdě se těmto idejím dával vědecký rozměr. Proto byla v říjnu 1945 zrušena a jedinou pokračovatelkou tradice středověké Karlovy univerzity se stala její česká odnož.

SS- Hauptsturmführer Hans Joachim BEYER byl představitelem mladých politicky aktivních vyučujících, kteří byli na pražskou Německou Karlovu univerzitu povoláváni z Říše, aby se zapojili do výzkumu a výuky nových oborů, které byly v souladu s nacistickou ideologií na univerzitách zaváděny.

Kromě výuky oboru Národy a národnosti a práci v Nadaci Reinharda Heydricha, zaměřené opět na národnostní otázky, se věnoval i mapování nálad mezi svými kolegy. Výsledky svého pozorování předával šéfu pražské pobočky SD W. JACOBIMU, který je předával na sekretariát Úřadu říšského protektora, odkud bylo rektorovi NKU doporučeno jak má jednat v určitých personálních otázkách.

Této funkce využíval k očerňování svých kolegů, kteří by mu mohli bránit v univerzitní kariéře. Tak se dopracoval z docenta, který do Prahy přišel na jaře roku 1942 až na řádného profesora, který byl v listopadu 1944 jmenován děkanem filozofické fakulty.

Nejdůležitější prací ze které jsem čerpala své poznatky pro mě byla kniha doc. A. Míškové Německá (Karlova) univerzita od Mnichova k 9. květnu 1945 (vydalo nakladatelství Karolinum). Jde zároveň o jedinou mě známou knihu která se všem fakultám Německé Karlovy univerzity věnuje po celou dobu války. V červnu letošního roku vyšla tato kniha v nakladatelství Karolinum v německém překladu (Die Deutsche (Karls-) Universität vom Münchener Abkommen bis zum Ende des Zweiten Weltkriegs). Jistým zklamáním pro mě bylo, že v berlínském spolkovém archivu nejsou žádné personální spisy k osobě H. J. BEYERA. Jeho spis je uložen v Archivu ministerstva vnitra ČR, nejde ale o spis z doby války, ale o syntézu materiálů z Národního archivu, která byla vypracována v roce 1961.

Seznam pramenů a použité literatury:

Prameny:

AMV ČR Praha: • Z- 10 – P- 154 spis H. J. Beyer

AUK Praha: • fond Německá univerzita inv. č. 920 kart. 73

- Nezařazené materiály dr. J. Rattayové k H. J.

BEYEROVI

BA Berlin: • R4901 Reichsministerium für Wissenschaft, Erziehung und Volksbildung

- NS15 Der Beauftragte des Führers für die Überwachung der gesamten geistigen und weltanschaulichen Schulung und Erziehung der NSDAP

BDC: SS- Offiziersakte

NA Praha: • Německé státní ministerstvo pro Čechy a Moravu, sign. 110- 4- 529 kart. 46

- Úřad říšského protektora- Státní tajemník u říšského protektora, sign. 109- 4- 1522 kart. 91

Literatura:

Bahlcke J.: Wissenschaft im sudetendeutschen Volkstumskampf. Zur hochschulpolitischen Tätigkeit des Prager Rechtshistorikers Wilhelm Weizsäcker in der Zeit vom Münchener Abkommen 1938 bis zum Ende des Zweiten Weltkrieges, in: Wissenschaft in der böhmischen Ländern 1939- 1945, sv. 9, s. 118- 136

Fremund K.: Heydrichova nadace- důležitý nástroj nacistické vyhlazovací politiky, in: Sborník archivních prací XIV/1, ročník 1964, str. 3- 38

Havránek J.: Dějiny Univerzity Karlovy/ IV. 1918- 1990, Praha 1998

Kučera K.- Truc M.: Poznámky k fašizaci Německé univerzity pražské, AUC- HUCP, ročník 1960, str. 203- 223

Míšková A.: Německá (Karlova) univerzita od Mnichova k 9. květnu 1945, Praha 2002

Míšková A.: Die „Arisierung“ an der Deutschen Universität Prag, in: Wissenschaft in der böhmischen Ländern 1939- 1945, svazek 9, s. 97- 107

Vomáčková V.: Německá univerzita v Praze mezi Mnichovem a 15. březnem 1939, AUC- HUCP , ročník 1963, str. 3-19

Seznam použitých zkratk:

AMV- Archiv ministerstva vnitra České republiky

AUC- HUCP- Acta Universitatis Carolinae- Historia Universitatis
Carolinae Pragensis

AUK- Archiv Univerzity Karlovy v Praze

BA- Bundesarchiv Berlin

BDC- Berlin Dokument Center

FF- filozofická fakulta

NA- Národní archiv v Praze

NU- Německá univerzita v Praze, od 1939 NKU- Německá Karlova
univerzita v Praze

RHS- Reinhard Heydrich- Stiftung

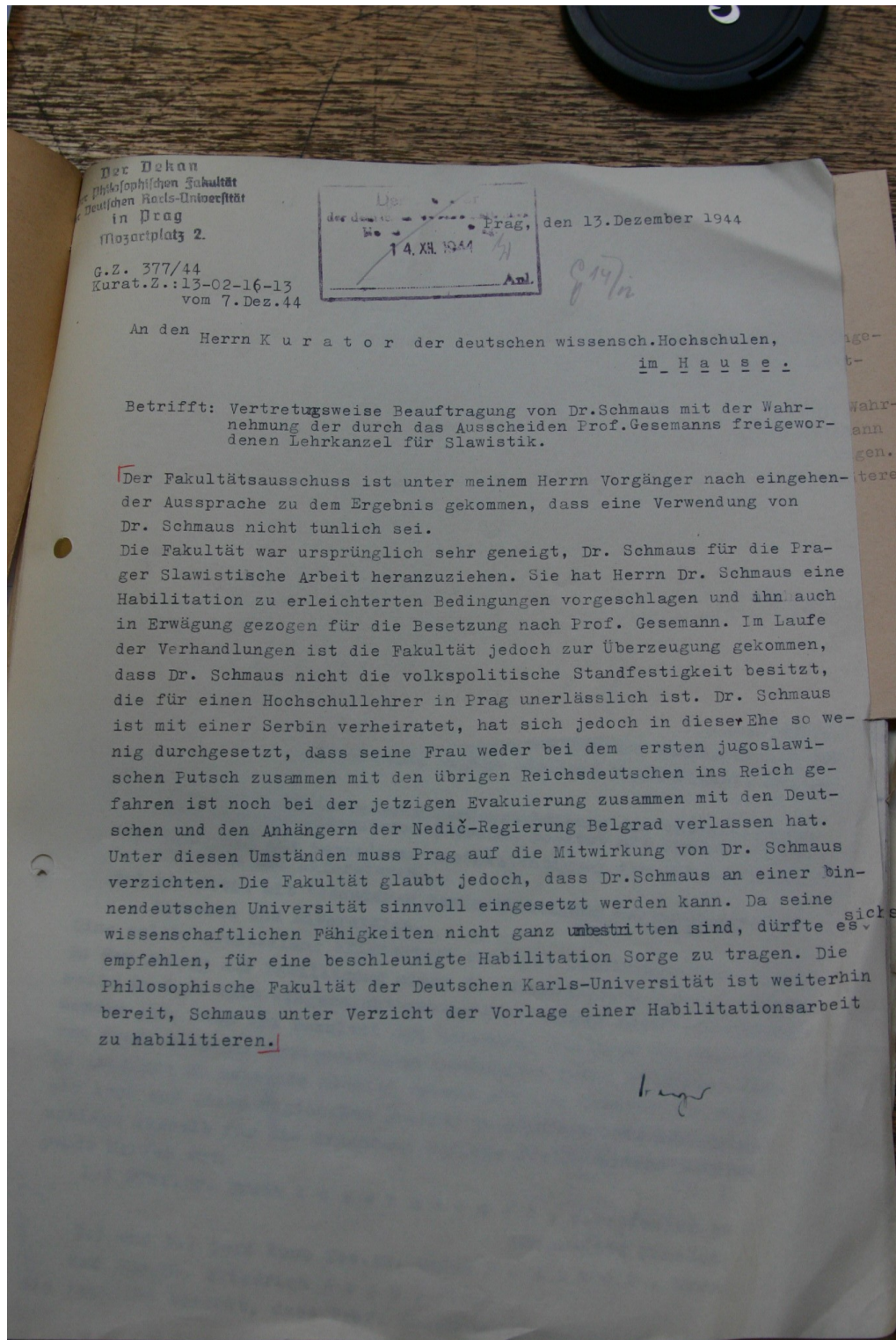
SD- Sicherheitsdienst

SS- Schutzstaffeln

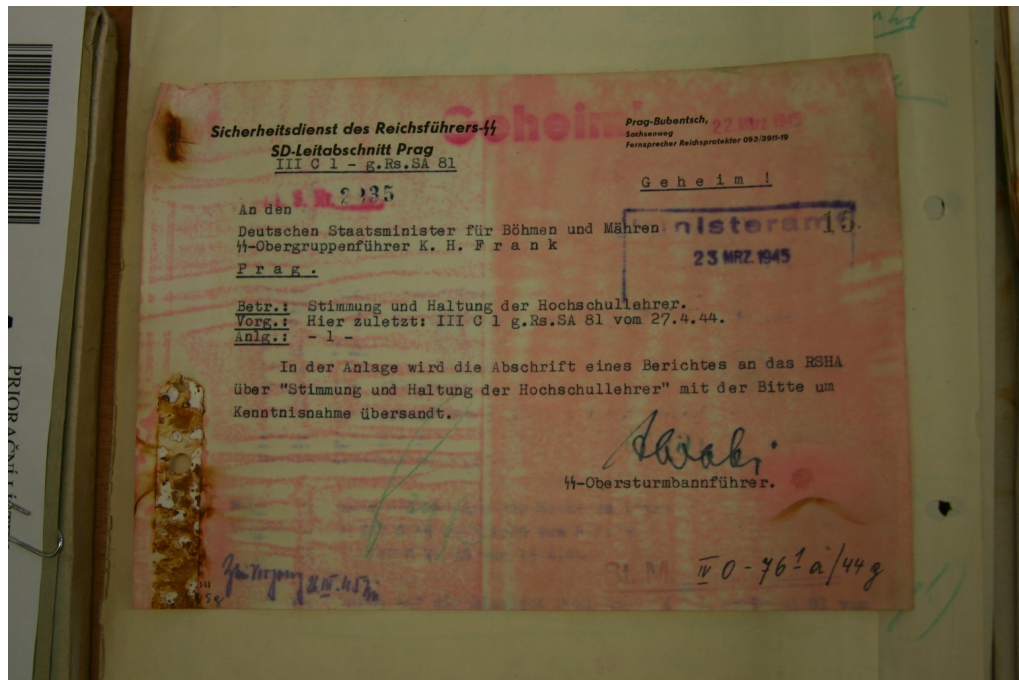
Seznam příloh:

- č.1 orig. dopisu H. J. Beyera o Schmausovi AUK- nezař. mat.
- č. 2 titulní strana spisu Stimmung und Haltung der Hochschullehrer NA NSM- AMV 110- 4- 529
- č. 3, 4 orig. Beyerova popisu kroužků na NKU- úvodní strana tamtéž, strana, kde popisuje sebe a své spolupracovníky tamtéž
- č. 5 Beyerův posudek na Klausinga tamtéž
- č. 6, 7 orig. vedení struktura vedení RHS NA ÚŘP- ST- AMV 109- 4- 1522 školství a RHS
- č. 8, 9 orig. stanov RHS tamtéž
- č. 10 Beyerovy tištěné práce AMV Z- 10- P- 154 Spis H. J. Beyer
- č. 11, 12 karty vysokoškolských učitelů BA R 4901
- č. 13 karta důstojníka SS BDC.

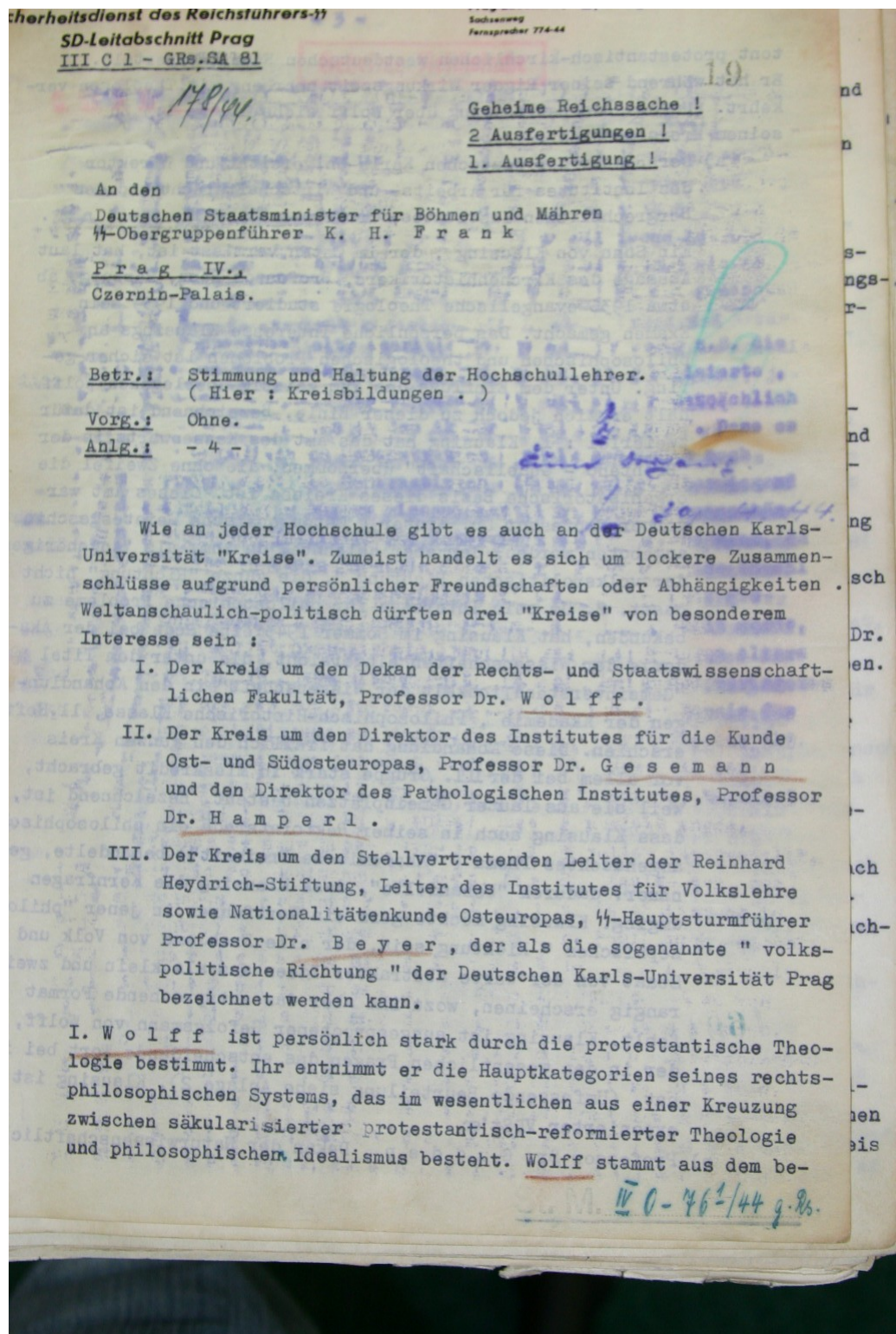
Dokument č. 1

Dokument č. 2

Dokument č. 3

zu einer Habilitation in München oder Prag gewinnen. Da der Dekan Professor Dr. Schneeweis geistig von Hofmann abhängig ist, Hofmann aber Gesemann zuliebe alles tut, hatte diese Taktik bisher Erfolg. Es ist noch nicht einmal eine Kommission zur Prüfung der ganzen Angelegenheit eingesetzt worden. Nach Meinung der "volkspolitischen Richtung" kommt Schmaus weder fachlich noch politisch in Betracht. Zur Diskussion stehen hiesigen Erachtens nur die Professoren Bittner-Posen, Koschmieder-München, Liewehr-Wien.

III. Zu den ausgeprägtesten Vertretern der "volkspolitischen Richtung" gehören u.a. die Professoren:

- a) Professor Dr. Beyer, Stellvertretender Leiter der Reinhard Heydrich-Stiftung, Leiter des Institutes für Volkslehre sowie Nationalitätenkunde.
- b) Professor Dr. Hippius, Direktor des Institutes für Sozial- und Völkerpsychologie.
- c) Professor Dr. Karl Valentin Müller, Direktor des Institutes für Sozialanthropologie und Volksbiologie.
- d) Professor Dr. Winter, Neue Geistesgeschichte.
- e) Professor Dr. Zatschek, Direktor des Historischen Seminars (Geschichte des Mittelalters).
- f) Professor Dr. Weizsäcker, Geschäftsführender Direktor der Reinhard Heydrich-Stiftung, (Bürgerliches Recht, germanische Rechtsgeschichte, Bergrecht).
- g) Professor Dr. Dr. Ernstberger, Direktor des Historischen Seminars der Deutschen Karls-Universität Prag.
- h) Professor Dr. Hanika, Direktor des Seminars für Volkskunde und Stammesgeschichte Böhmen und Mährens und Stellvertretender Direktor des Seminars für deutsche Volkskunde.
- i) Professor Dr. Bruno Schultz, Direktor des Institutes für Rassenbiologie.
- k) Professor Dr. Preissig, Direktor des Romanischen Seminars.

Eine gewisse Sonderstellung nimmt der Direktor des Institutes für Volks- und Reichsrecht, Professor Dr. Dr. Raschhofer, ein. Er gehört aufgrund seiner volkspolitischen Ausrichtung zweifellos zu den unter III genannten Vertretern, ohne jedoch engere Beziehungen zu diesen Professoren oder engere Verbindung zur Reinhard Heydrich-Stiftung zu haben.

Einen organisatorischen Rahmen für die aktivistischen, nationalsozialistisch fest fundierten und volkspolitisch klar ausgerichteten und aufgeschlossenen Professoren bildet die Reinhard Heydrich Stiftung. Diese Wissenschaftler, deren Exponent für die gesamte

Abschrift.

Betr.: Klausing, Friedrich, Professor, Dr., Rektor der Deutschen Karls-Universität Prag,
geb. 19.6.1887 in München-Gladbach,
wohnhaft Prag XIX., Bubentscherstrasse 55.

Professor Klausing studierte an der Rechts- und Staatswissenschaftlichen Fakultät der Universitäten Marburg, München und Berlin. 1913 wurde er Privatdozent an der Universität Marburg, kam über die Handelshochschule München an die Universität Frankfurt und war dort von 1921 bis zu seiner Berufung nach Prag mit kurzer Unterbrechung (1932/33 Marburg) tätig. Im Jahre 1940 wurde er an die Deutsche Karls-Universität Prag berufen und nahm seine Tätigkeit 1941 auf. Er ist Direktor des "Institutes für Arbeits- und Wirtschaftsrecht" sowie des "Institutes für Bergrecht" in Prag. Im November 1943 wurde er zum Rektor der Deutschen Karls-Universität ernannt, obwohl dieser Ernennung von vornherein Bedenken entgegenstanden, die vor allem darauf fussten, dass seine bekannte Betriebsamkeit nicht in den für die Universität erforderlichen Bahnen laufen würde. Klausing nahm als Freiwilliger am Weltkrieg teil, war zuletzt Leutnant d.R. und Kompanieführer und wurde verschiedentlich ausgezeichnet.

Klausing ist wissenschaftlich anerkannt; er vertritt als besonderes Forschungsgebiet das Handels-, Wirtschafts-, Arbeits- und Genossenschaftsrecht.

Politische und weltanschauliche Haltung:

Politisch war Klausing Mitglied der Deutschen Volkspartei, trat 1931 in den Stahlhelm ein und wurde mit diesem in die SA überführt. Er gehörte seit 1906 dem VdSt, seit 1930 dem Kampfbund für Deutsche Kultur an. Am 1.5.1933 trat er der NSDAP bei. Klausing ist völlig SA-gebunden und steht in enger Verbindung mit SA-Obergruppenführer Beckerle; er gehörte früher zum Stab der von SA-Obergruppenführer Beckerle geführten SA-Gruppe. Klausing gilt in seiner Umgebung als Nationalsozialist. Eine bis zur letzten Konsequenz gehende nationalsozialistische Ausrichtung dürfte jedoch bei ihm schon aus dem Grunde nicht gegeben sein, weil er es als SA-Führer nicht fertig gebracht hat, einen seiner Söhne vom evangelischen Theologiestudium abzuhalten. Sein Sohn hat das Studium angeblich 1937 begonnen, es jedoch infolge des Kriegsausbruches nicht beenden können; derzeit soll er an der Ostfront vermisst sein. Im Zusammenhang mit dem Theologiestudium seines Sohnes dürfte es nicht uninteressant sein, dass Klausing anlässlich einer Senatssitzung, bei der

3. Die Leitung der Reinhard Heydrich-Stiftung besteht aus:

Leiter: SS-Standartenführer Prof.Dr.Ing. Buntru, Rektor der Deutschen Technischen Hochschule, Ehrensenator der Deutschen Karls-Universität.

Stellv.Leiter und Leiter der wissenschaftlichen Abteilung: SS-Hauptsturmführer Prof.Dr.phil.habil. H.J. Beyer, Senator der Deutschen Karls-Universität.

Verwaltungsdirektor: SA-Obersturmführer Prof.Dr.jur. W. Weizsäcker, Vizepräsident der Deutschen Akademie der Wissenschaften in Prag.

Gruppenleiter:

Prof.Dr. Wilhelm Weizsäcker,
Prof.Dr. Heinz Zatschek,
Prof.Dr. Hans-Joachim Beyer,
Prof.Dr. A.Winkler v.Hermaden.

Institute der Reinhard Heydrich-Stiftung:

Institut für deutsches Recht in Ostmitteleuropa:

Direktoren: Dr.Wilhelm Weizsäcker, ordentl.Professor für Geschichte des deutschen Rechts,
Dr.Franz Laufke, ordentl.Professor für Bürgerliches und Handelsrecht, daz.b.d.Wehrmacht.

Landesgeschichtliches Institut für Böhmen und Mähren:

Direktoren: Dr.Heinz Zatschek, ordentl.Professor für Geschichte des Mittelalters,
seit kurzem Dr. Ernstberger, ordentl.Professor für Geschichte der Neuzeit.

Institut für Volkskunde Böhmens und Mährens:

Direktoren: Dr.Edmund Schneeweis, ordentl. Professor für slawische Volks- und Altertumskunde, Dekan der Philosophischen Fakultät,
Dr.Josef Hanika, ao.Professor für Volkskunde und Stammesgeschichte Mährens.

Institut für Volkslied und Volksmusik Ostmitteleuropas:

Direktor: Dr.Gerhard Gesemann, ordentl. Professor für slawische Sprachen und Literaturen.

Institut für tschechische Sprache und Literatur:

Direktor: Dr.Eugen Kippl, ordentl.Professor für tschechische und slowakische Philologie.

Institut für europäische Völkerkunde und Völkerpsychologie:

Direktoren: Dr.Hans-Joachim Beyer, ordentl. Professor für Volkslehre sowie Nationalitätenkunde Osteuropas,
Dr.Rudolf Hippus, ao.Professor für Sozial- und Völkerpsychologie.

Institut für osteuropäische Geistesgeschichte:
Direktor: Dr. Eduard Winter, ordentl. Professor für osteuropäische Geistesgeschichte.

A n g e s l i e d e r t :

Orientalisches Institut:
Direktor: Dr. Adolf Grohmann, ordentl. Professor für semitische Philologie und Kulturgeschichte des vorderen Orients.

Besonders eng war die Zusammenarbeit mit dem Institut für Sozialanthropologie und Volksbiologie (Prof. Dr. K. V. Müller), dessen neuere Forschungen überwiegend von der Reinhard Heydrich-Stiftung finanziert wurden.

4. Es wurden die folgenden Veranstaltungen (Teilnehmer nur auf Grund besonderer Einladung) durchgeführt:
- 16.11.42: Prof. Dr. Hippus-Posen jetzt Prag, "Psychologische Untersuchungen im Zusammenhang mit den Erhebungen für die "Deutsche Volksliste".
  - 27.11.42: Prof. Dr. Doroschenko-Prag, "Die Stellung der Ukraine während des 1. Weltkriegs in den Jahren 1917/18".
  - 17.12.42: Prof. Dr. Pfeffer-Berlin "Die englische Krise".
  - 25.2.43 : Prof. Dr. Winter-Prag, "Das historische Leitbild der Tschechen in den letzten 20 Jahren".
  - 18.3.43 : Dr. Urban-Prag, "Religionsbewegungen der Tschechen um die Jahrhundertwende".
  - 2.4.43 : Prof. Dr. Franz-Strasbourg, "Die volkspolitische Lage in Elsass".
  - 21.5.43 : Prof. Dr. Beyer-Prag, "Italien und Europa".
  - 21.6.43 : Prof. Dr. Planitz-Wien, "Entwicklung der deutschen Stadt im Westen und Osten des Reiches".
  - 25.6.43 : Prof. Dr. von Mende-Berlin, "Fremdvolkpolitik in der Sowjetunion".
  - 13.7.43 : Doz. Dr. Kliment-Prag, Leiter der Kanzlei des Staatspräsidenten Dr. Hacha, "Dante und die Idee der europäischen Ordnung".
  - 25.11.43: Prof. Dr. Koch-Wien, "Die soziale vaterländische Welle in der Sowjetunion".
  - 2.12.43 : Prof. Dr. Jurasky-Freiberg, "Die Kohlenmikroskopie und ihre Anwendungen, ein Blick in das Innere des wichtigsten Brennstoffes Böhmens und Mährens".
  - 10.12.43: Prof. Dr. Rippl-Prag, "Die Psychologie der Tschechen".
  - 16.12.43: Prof. Dr. Wostry-Prag, "Frühformen panslawischen Empfindens".
  - 17.12.43: Prof. Dr. Pfitzner-Prag, "Panslawismus".
  - 28. 1.44: Prof. Dr. Beyer-Prag, "Deutsche Volkstumspolitik im 1. Weltkrieg".

Verordnungsblatt

des Reichsprotectors in Böhmen und Mähren

1942   Ausgegeben in Prag, den 25. Juli   Nr. 30

Inhalt	Seite
11. 7. 1942. Verordnung über die Errichtung einer „Reinhard-Heydrich-Stiftung, Reichsstiftung für wissenschaftliche Forschung in Prag“	211

Verordnung über die Errichtung einer „Reinhard-Heydrich-Stiftung, Reichsstiftung für wissenschaftliche Forschung in Prag“.

Vom 11. Juli 1942.

Auf Grund des § 1 der Verordnung über das Rechtsetzungsrecht im Protektorat Böhmen und Mähren vom 7. 6. 1939 (RGBl. I S. 1039) wird verordnet:

- § 1**
Zur Erforschung der völkischen, kulturellen, politischen und wirtschaftlichen Verhältnisse Böhmens und Mährens sowie der Völker im ost- und südosteuropäischen Raum wird eine „Reinhard-Heydrich-Stiftung, Reichsstiftung für wissenschaftliche Forschung in Prag“ errichtet.
Mähren im Einvernehmen mit dem Reichsminister für Wissenschaft, Erziehung und Volksbildung ernannt und abberuft.
- § 2**
Die Reichsstiftung ist eine öffentliche Stiftung nach Reichsrecht.
- § 3**
(¹) Der Vorstand der Reichsstiftung wird vom Reichsprotector in Böhmen und Mähren im Einvernehmen mit dem Reichsminister für Wissenschaft, Erziehung und Volksbildung ernannt und abberufen. Er führt die Bezeichnung „Leiter der Reinhard-Heydrich-Stiftung, Reichsstiftung für wissenschaftliche Forschung in Prag“. Er vertritt die Reichsstiftung gerichtlich und außergerichtlich.
(²) Als beratendes Organ der Reichsstiftung wird ein Kuratorium gebildet, dessen Vorsitz der Reichsprotector in Böhmen und Mähren innehat.
- § 4**
Die Aufsicht über die Reichsstiftung führt der Reichsprotector in Böhmen und Mähren. Er gibt der Reichsstiftung eine Satzung.
- § 5**
Der Leiter der „Reinhard-Heydrich-Stiftung, Reichsstiftung für wissenschaftliche Forschung in Prag“, stellt jährlich einen Haushaltsplan auf, welcher der Genehmigung des Reichsprotectors in Böhmen und Mähren bedarf. Das Haushaltsjahr der Reichsstiftung beginnt mit dem 1. April und endet mit dem 31. März.
- § 6**
Das Vermögen der Reichsstiftung besteht aus dem ihr zugewiesenen Geld- und Sachvermögen.
- § 7**
(¹) Vereinigungen, Körperschaften oder andere Einrichtungen in Böhmen und Mähren, welche

gleichen oder ähnlichen Aufgaben dienen, können durch Anordnung des Reichsprotectors der Reichsstiftung angegliedert oder in sie eingegliedert werden.

(2) Eine angegliederte Einrichtung untersteht dem Leiter der „Reinhard-Heydrich-Stiftung, Reichsstiftung für wissenschaftliche Forschung in Prag“.

(3) Eine eingegliederte Einrichtung gilt als aufgelöst. Ihr Vermögen fällt der Reichsstiftung als Sondervermögen zu und kann für Zwecke der Reichsstiftung verwandt werden. Die Haftung der

Reichsstiftung für Verbindlichkeiten einer eingegliederten Einrichtung beschränkt sich auf das ihr zugefallene Sondervermögen dieser Einrichtung.

§ 8

Im Falle der Auflösung der Reichsstiftung fällt ihr Vermögen an das Reich zur Verwendung für wissenschaftliche Zwecke.

§ 9

In bürgerlichen Rechtssachen der Reichsstiftung ist die deutsche Gerichtsbarkeit begründet.

Der Reichsprotector in Böhmen und Mähren

Mit der Wahrnehmung der Geschäfte beauftragt

Daluege

#-Oberst-Gruppenführer und Generaloberst der Polizei

Das Verordnungsblatt des Reichsprotectors in Böhmen und Mähren erscheint nach Bedarf. — Jahres- und Einzelhefte durch die Bohmisch-Mährische Verlags- und Druckerei-G. m. b. H. in Prag II., Herrngasse 8, Veranruf 2111/18. Jahresbetrag 120 K. (RM 12,-) unter Vorbehalt eines Zuschlages für ungenutzte Nummern. — Preis der Einzelnummer 25 Heller pro Seite. Mindestpreis 1 K. (RM 1,10). — Herausgegeben vom Reichsprotector in Böhmen und Mähren. Druck und Verlag: Bohmisch-Mährische Verlags- und Druckerei-G. m. b. H. in Prag II., Herrngasse 8. — Kontrollpostamt 22

109-4/1522

79695

Dokument č. 10

Tištěné Beyerovy práce od roku 1943:

1. „Das Schicksal der Polen“ – Osud Poláků, vyšlo v roce 1942. 166 stran.
2. „Die Einheit des grösseren Mitteleuropa und ihre Auflösung im 19. Jahrhundert“ – Jednota v rozsáhlejší střední Evropě a její zánik v 19. století, vyšlo v roce 1943, 49 stran.
3. „Ghetto oder Assimilation?“ – Ghetto nebo asimilace?, obsaženo v časopise „Zeitschrift für Politik“ č. 32, sešit 5.
4. „Rassische Kräfte in der Umvolkung“ – Rasové prvky poněmčování, obsaženo v časopise „Deutsches Archiv für Landes und Volksforschung, číslo 6, sešit 1.
5. „Moritz Kolbenheyer und die ungarländische Volkstumfrage“ – Mořic Kolbenheyer a národnostní otázka německé menšiny v Maďarsku, obsaženo v SOF, číslo 7, 20 stran.
6. „Ziele und Methoden der südöstlichen Volkstumspolitik Polens“ – Cíle a metody polské vlády v národnostní politice vůči Ukrajincům v letech 1919 – 1939, obsaženo v SOF, číslo 7, 70 stran.
7. „Grundfragen europäischer Volkswissenschaft“ – Základní otázky evropské lidovědy, obsaženo v časopise „Karpatenland“ číslo XIII, 14 stran.
8. „Amerikanisches oder bolschewistisches Volkstum?“ – Americká nebo bolševická národnostní báseň, obsaženo v časopise „Deutsche Volksforschung in Böhmen und Mähren“.
9. „Zur gesamtgermanischen Verflechtung des Ostdeutschtums“ – Připoutání německého východu k říši, obsaženo v časopise „Böhmen und Mähren“.
10. „Assimilation und Amalgamation“ – Zásady poněmčování ve východních prostorech, 600 stran.
11. Masaryk a česko – polské vztahy, obsaženo v SOF, 27 stran.

Dokument č. 11

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. Name: Beyer Vorname: ans Joachim Ludwig Geburtsort: Geestbacht Kreis Geburtsort: Lauenburg in Holstein Religion: deutsch-erzb. 1a. Jenige Anstiftung: Jens Peter 33.		2. Datum: Beyer Vorname: Albrecht Stand: Mittelschullehrer Wohnort: Schmalenbeck / Holstein Mutter: geb. Kuhl Geburtsname: Anna Ehefrau: geb. Wolff Vorname: Ingeburg Wilh. Anna Dora Geburtsort: 25. Mai 1908 Eheungsdatum: 11. März 1932 Religion: reformiert deutsch-erzb.		3. Bildungsgang: Höhere Schule in Hamburg bis Sept. 1929. Anschlusssamt Tätigkeit in einem Exportgeschäft. 30.9.1926 Abitur, Studium der Geschichte, des Wirtschafts- und der Volkswissenschaften in Hamburg, Danz und Königsberg. 21.2.1931 Dr. phil. Anschluss in der Presse tätig und freie wissenschaftliche Fortbildung. 16.12.1939 Dr. phil. habil.		7. Dienstaufbahn 19.6.33 bis 30.4.34 Sachbearbeiter im Preussischen Kultusministerium. 1.4.34 Dozent an der Hochschule für Lehrerbildung Danzig. 1.10.36 Leiter der Arbeitsstelle für auslandische Volksforschung Stuttgart. 30.4.40 Dozent an der Universität Berlin. 1.4.42 Vertreter auf einem Ordinariat in Prag, ab 1.1.43 ord. Prof. für Volkslehre an der D.K.U. Prag. 12.8.43 Direktor des Instituts für europäische Völkertunde und Völkerpsychologie in der Reinhard Heydrich Stiftung.		8. Titel, Orden und Ehrenzeichen: 14.1.1945 ord. Prof.		9. Berechtigt am:		10. 593		11. Wissenschaftliche Auszeichnungen: Mitglied des Stiftungsrats des Südost-Instituts München. Ord. Mitglied der Kommission für Geschichte bei der Sudetendeutschen Anstalt für Landes- u. Volksforschung.					
4. Kinder: (Name und Geburtsdatum) 1. Ann-Kathrin 6.4.33 2. Jens-Peter 11.3.34		3. Ehefrau: geb. Wolff Vorname: Ingeburg Wilh. Anna Dora Geburtsort: 25. Mai 1908 Eheungsdatum: 11. März 1932 Religion: reformiert deutsch-erzb.		6. Besonderes Forschungsgebiet: Volkslehre sowie Nationalitätankunde des Deutschen Europa.		8. Titel, Orden und Ehrenzeichen: 14.1.1945 ord. Prof.		9. Berechtigt am:		10. 593		11. Wissenschaftliche Auszeichnungen: Mitglied des Stiftungsrats des Südost-Instituts München. Ord. Mitglied der Kommission für Geschichte bei der Sudetendeutschen Anstalt für Landes- u. Volksforschung.							

Dokument č. 12

13. Kriegsorten und Ehrenzeichen: K.V.K. 2. Kl. / 30.1.42	14. Mitgliedschaft in nationalen Verbänden: SS-Hauptsturmführer Mitglied d. NSDAP und der NSV	15. Ehrenzeichen:	16. Politische Betätigung: Volkdeutsche Arbeit seit 1928, Mitglied der Hauptversammlung des V.D.A. 1937/39 Amtseleiter in der Bereichsführung Südwest der Reichssturmführung, seit April 1939 politisch vorwiegend in einer Dienststelle des Reichsführers SS tätig. 6.5.42 Sonderbeauftragter des Reichsprotectors für die slawischen wissenschaftlichen Einrichtungen. 6.7.42 Generalbevollmächtigter für den Aufbau der Reinhard Heydrich Stiftung.	17. Bemerkungen:
13. Kriegsorten und Ehrenzeichen: K.V.K. 2. Kl. / 30.1.42	14. Mitgliedschaft in nationalen Verbänden: SS-Hauptsturmführer Mitglied d. NSDAP und der NSV	15. Ehrenzeichen:	16. Politische Betätigung: Volkdeutsche Arbeit seit 1928, Mitglied der Hauptversammlung des V.D.A. 1937/39 Amtseleiter in der Bereichsführung Südwest der Reichssturmführung, seit April 1939 politisch vorwiegend in einer Dienststelle des Reichsführers SS tätig. 6.5.42 Sonderbeauftragter des Reichsprotectors für die slawischen wissenschaftlichen Einrichtungen. 6.7.42 Generalbevollmächtigter für den Aufbau der Reinhard Heydrich Stiftung.	17. Bemerkungen:
13. Kriegsorten und Ehrenzeichen: K.V.K. 2. Kl. / 30.1.42	14. Mitgliedschaft in nationalen Verbänden: SS-Hauptsturmführer Mitglied d. NSDAP und der NSV	15. Ehrenzeichen:	16. Politische Betätigung: Volkdeutsche Arbeit seit 1928, Mitglied der Hauptversammlung des V.D.A. 1937/39 Amtseleiter in der Bereichsführung Südwest der Reichssturmführung, seit April 1939 politisch vorwiegend in einer Dienststelle des Reichsführers SS tätig. 6.5.42 Sonderbeauftragter des Reichsprotectors für die slawischen wissenschaftlichen Einrichtungen. 6.7.42 Generalbevollmächtigter für den Aufbau der Reinhard Heydrich Stiftung.	17. Bemerkungen:

Poznámky:

- ¹ *Vomáčková V.*: Německá univerzita v Praze mezi Mnichovem a 15. březnem 1939, AUC- HUCP , ročník 1963, str. 3-19
- ² *Míšková A.*: Die „Arisierung“ an der Deutschen Universität Prag, in: Wissenschaft in der böhmischen Ländern 1939- 1945, svazek 9, str. 97- 107
- ³ *Kučera K.- Truc M.*: Poznámky k fašizaci Německé univerzity pražské, AUC- HUCP, ročník 1960, str. 203-223
- ⁴ pro vývoj jsem používala informace z prací A. Míškové
- ⁵ AMV Z- 10- P- 154
- ⁶ přesná data- BA R- 4901, BDC SS- Offizierskarte, obecně údaje čerpány z AMV Z- 10- P- 154
- ⁷ *Míšková A.*: Německá (Karlova) univerzita od Mnichova k 9. květnu 1945, Praha 2002
- ⁸ ostatní spory NSM- AMV 110- 4- 529
- ⁹ dopis AUK nezař. Materiály od dr. Rattayové k H. J. BEYEROVI, orig. viz přílohy č.1
- ¹⁰ materiály ÚŘP- ST- AMV 109- 4- 1522, informace obecně *Fremund K.*: Heydrichova nadace- důležitý nástroj nacistické vyhlazovací politiky, in: Sborník archivních prací XIV/1, ročník 1964, str. 3- 38
- ¹¹ *Míšková A.*: Německá (Karlova) univerzita od Mnichova k 9. květnu 1945, Praha 2002